Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 12 сентябрь, 1974 шу • № 110 (5401). • Мах 2 кеп.

ХЬАЖКIАШ СИХА А ЦА ЙОЙТАШ А ЧУЭЦА

Нохч-ГIалгIайчен кхаш леладераша укх шера даккха лийрхlачул кlезигагlа даькхад ка бола ялат. Бакъда даккханза дисар метта а оттадеш паччахьалкхенга дерригa ялат дохкара халкъбоахама план кхоачашъе торонаш йолаш ба республика къахьегамхой. Царех бизза пайда эцар духьа 100 эзар тоннал кlезигагlа йоацаш фуалъяьха хьажкlаши 20 эзар тонн дугеи чуэца аьнна декхараш тlа а ийца шерра социалистически яхь йоаржаяьй цар.

Хьажкlаш ца йойташи лоацaча ханеи чуийца яхар хlанз лоархlамегlа дола гlулакх лоархl юрта боахама къахьегамхоша а царна чlоагтlа новкъостал де оарцагlбаьннача промышленноста, транспорта, гlишлон организацей болхлоша а.

Республика дуккхача боахамашка алхха ялата лаьрхlа дlадийнараш чуийца ца lеш доакъара йийна хинна, дикагlа хьийкъа участкаш а ялата чуэца хьакъоастаяьй, хlаьта къаьстта теркам тlабохийташ доал ду хьажкlий кхашта, царна доагl-доагlача хана хий тох, хьажкlаш йоа ца яйташ, лечкъа ца яйташ лораю.

Укх шера республика кхашкара ялата чуэца еза еррига хьажкlаш 35,6 эзар гектар я. Ерригача районашка, хlара боахаме, бригаде, звене дийца а дийца тlаийцад хьувкъам сихха чуэцара хьакъехьара доккхий социалистически декхараш.

Иштта, Шалински района хьажкlаш лелаераша дош деннад 4,5 эзар гектарах хlаране тlара 40 центнер а йоаккхаш 18 эзар тонн хьажкlаш яха, царех 10,5 эзар тонн паччахьалкхенга йохка. Урус-Мартановски Назрановски районашкарча хьажкlаш лелаераша лаьрхlад хlара гектара тlара 38 центнерал кlезигагlа йоацаш чуя. Планал шозза дукхагlа хьажкlаш яха дош деннад Грозненски района къахьегамхоша.

ПланагIа яха езарел цуккха дукхагlа хьажкlаш яха декхараш тlаийцад хьалха латтача хьажкlаш лелаеча звеной коллективаша. Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза Л. Лебеденко керте латтача звено членаша дош деннад шоаш лелаеча 155 гектарах хlаране тlара 70 центнер яькха. Гектара тlара 50 центнер а йоаккхаш эзар тонн хьажкlаш чуэца лаьрхlад Матаев Берсас кулгалдеча «Лермонтовский» совхоза звенос. Доккхий декхараш тlаийцад «40 лет Октября» яхача совхоза звеньевойша Даурбеков Яхьяс, Гелисханов Ювсапа, кхычар.

Шу долалуча хана хlара гектара тlара 45 центнер хьажкlаш чуэцаргья аьнна дош денна хиннадале хlанз гектара тlара 53 центнер йоаккхаш 340 гектар чуэца лаьрхlад Социалистически Къахьегама Турпала Саидов Бауде кулгалдеча «Джалка» яхача шалински совхоза бригада коллективо.

Цхьабакъда моллагlа яле а юрта боахама культура хьалкхеяр ах гlулакх мара дац. Из миссел бехктокхаме декхар да хьийкъа культура ха ца туллийташ, ца йойташ чуэцар, цуна йоагтlача тайпара обработка а яь кхача езача из дlакхачийтар. Иштта да хьажкlаш чуерзаяра гlулакх.

Дlаихача шерий опыто хьахьокх хьажкlаш чуэца ха хьаlакхачалехьа гаьнна хьалха кийчо яьча, хьувкъам чуэцача болх беш хургйола еррига техника тоаьча, боагl-боагlача нах дlанийсбаьча, социалистически яхь лерттlа вlаштlехьъяькхача боахамашка цхьа хьажкlа кхай тlа ца юташ, лечкъа ца яйташ лоацaча хана уж чуерзаелга вlаштlехьдоалилга. Бакъда иштта йоакхо а еш цу лоархlамеча кампанена накъа ца баьхкараш соахка лоа диллачул тlехьагlа а хьажкlаш чуийца баланза хинна «Назрановский», «40 лет Октября» яхача совхозий болхлой санна дехке баргба.

Хьувкъам чуэцара кийчо яра даькъе лоадам боацаш да аьнна цхьаккха хlама теркал ца деш дита йиш яц. Хlара боахаме, бригаде цlаькха а хьажа беза кхоачамхиллал йий комбайнаш, трактораши царна тlехьа тувса тележкаши, автомашинаш, мишта кийчъяьй из техника. Кхашкара балхаш дlадоладалехьа хьажа беза технико болх мишта бу. малагlа запасни оатхалаш хlанззехьа а lалашъе еза.

Цхьадолча боахамашка комбайнашца чуийца ца ца lеш кулг-кара а хьажкlаш хьаяха лерхl. Цудухьа боахамашка хlанззехьа а мел нах цу гlулакха юкъеоза беза ховш хила деза, хьажа беза тускарашца, кхыча эшаш долча хlамашца уж мишта lалашбергба, цар хьаяьха хьажкlаш бийсана кхай тlа ца ядийташ яхьа езача дlайохьийтилга мишта вlаштlехьдоаккхаргда. Царна салаlа моттиг кийчъе еза, бlайха кхача хилийта беза.

Республика цхьайолча районашка ялата лаьрхlа хьажкlаш чуэца йолаяьй. Чуийца яьннараш цхьа эзар гектар гарrга мара яц, хlаьта хьабоала хьувкъам а башха лакха бац — гектара тlара республике гlолла 27,5 центнер, «Автуринский» совхозе — 33,3 центнер, Грозненски района Ленина цlерагlча колхозе—30 центнер, «Красное знамя» яхача Наурски колхозе 29,8 центнер, «Самашкинский» совхозе — 29,3 центнер. Царех дукхагlа долча боахамашка дика кийчо яь дlаболабеннаб хьажкlаш чуэца, бакъда хlаьта а цхьадола кхоачамбоацараш гучадаьннад. Цхьаболча механизаторий вlаштlехьдалац дийнахьара норма кхоачашъе, комбайнаш йохаш а лордех лерттlа хьажкlаш цlен ца еш а моттигаш нийслу. Цу гlулакха уйла е еза.

Районашка а хlара боахаме а хьажкlаш лораяра дика мероприятеш оттаяьй. Партийни организацеша, боахама кулгалхоша халкъа тlахьожама комитеташа хадданза йоакхо е еза уж кхоачашъяра.

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо чlоагlъяьй хьажкlаши дуген чуэцача районий, колхозий, совхозий, звеной, промышленни предприятей, организацей социалистически яхьа условеш. Шерра кхетама болх а беш цу условеех нах дlакхетабе, хьажкlаш лелаераша юкъе социалистически яхьа байракх кхы а лакхагlа айе декхарийла я КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, юрта боахама министерство, совхозий объединени, кхыйола юрта боахама ведомстваш, юккъанцара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш.

Боахамий кулгалхой, партийни организацей лоархlамегlа дарех декхар да хьажкlаш чуэцача бригадашка, звеношка, цига дакъа лоацаш болча берригача нахаца беш бола политически болх къахьегама овсарле лакхъяра тlаберзабар, къахьегамцара наьха моральнии материальнии безам совбаккхар, хьажкlаш чуэцилга чакхдаккхара де мел эшар дар. Цо торо хулийтаргья пятилетка диълагlча, къоастамбеча шера паччахьалкхенга ялат дохкара халкъбоахама планаш а тlаийца декхараш а дизза кхоачашде.

100 000 тонн хьажкlаш йоахаргбя вай!

ДАЬХЕН АМБАРАШКА

Хlара ди тlехьагlа сихлуш доагlа республика боахамашка хьажкlаш чуэцара балхаш. Чуэца езача 36 эзар гектарах чуийца яьннай 1536 гектар, царех дlадахача кlирагlа чуийцараш цхьа эзар гектар а йолаш. Хlара гектара тlара 27,5 центнер яькхай. Республике яккха лерхlача 100 эзар тонн чотах колхозийи совхозийи хьатташка кхаьчай йиъ эзар тонн гаргга фуалъяьха хьажкlаш.

Хьажкlаш чуэцара балхаш дикагlа вlаштlехьдаьха дlахьу Наурски, Гудермесски, Шалински, Ачхой - Мартановски районий боахамашка. Хьажкlаш чуэцача юрта боахама болхлошта новкъостал де оарцагlъяьннай промышленни предприятей, транспорта, гlишлон организацей коллективаш а.

Ялат дlачуэцача пунктashка хьажкlаш дlачуяла йолаяьй республика цхьайолча районашкарча колхозашеи совхозашеи. 6 сентябрь тlакхоачаш республике гlолла еррига дlачуенна хьажкlаш зачетни дозалах лаьрхlача 144 тонн яр. Царех Ачхой-Мартановски районера пунктashка кхаьчараш — 64 тонн, Гудермесски районера — 33, Наурски районера — 21, Шалински районера — 11, Ножай-Юртовски — 7, Надтеречни районера — 5, Грозненски районера — 3 тонн яр. Бакъда, халахете а, тlеххьарча диъ дийнахьа дукха хувцаеннаяц положени. 10 сентябрь тlакхоачаш еррига республике паччахьалкхенга еха хьажкlаш 249 тонн мара яц. Цу деношка эгара дукхагlа хьажкlаш дlачуеннай Наурски района боахамаша — 94 тонн, Гудермесски районе — 11 тонн, хlаьта вокх районашкара цхьа тонн а кхаьчаяц пункташка.

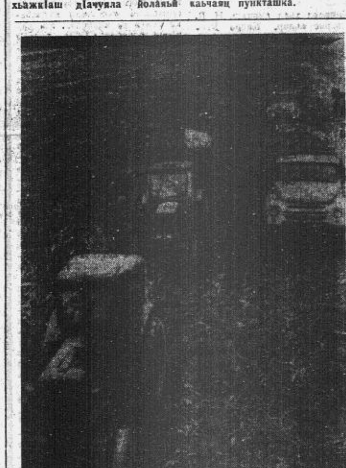

«Самашкинский» совхозе чуэна йолаяьй хьажкlаш. Цига болх беш бархl агрегат я.

СУРТА ТIА: «Самашкинский» совхозе ялата хьажкlаш чуэцаш я.

В. Юнцевича сурт.

ДИКА ХЬИЙКЪАЙ

РЕПОРТАЖ

Ииъ бlаь гектара тlа ялата лаьрхlа хьажкlаш кхеяьй укх шера Наурски района «Красное знамя» колхозе. Уж кхееш яр йиъ звено. Царна кулгаллеш ба йоккха опыт lоаяь механизатораш Бородин Петр, Гожа Иван, Пирогов Александр, Ветаргаев Докка. Еррига хьажкlаш хий дуллача лаьтта дlайийна яр.

Планагlа хlара гектара тlара фуалъяьха 26 центнер хьажкlаш чуя езаш ба механизатораш. Цхьабакъда шоай торонашка а хьежа хlара гектара тlара 35 центнер чуэца дош деннад звеноша, хlаьта из толамца кхоачашдеш хьа а боагlа.

...Хьажкlаш чуэцача кхай тlа да тхо — шоллагlча бригада бригадир Османов Мохьмади сои. Пхи агрегат я хьажкlаш чуэцаш. Царех йиъ тlатеlla болх беш я. Цаl гаьнна хьажкlашта юкъе латт. Гуш ба цунна юхе хьувза нах.

— Маца доладеннад шо хьажкlаш чуэца, мел чуэца кхийнад шо? — хетт аз Мохьмадага.

— 28 августе араьяхар оаха комбайнаш кхай тlа. Цу дийнахьа керттерча даькъе техника хьжкlаш чуэца мишта кийчъяьй хьожаш дар тхо. Хlавта нийсденна кхоачамбоанараш юстара а даьха шоллагlча дийнахьа ялх комбайнаца дlадоладир оаха ялат чуэцилга. Цхьабакъда хьалхарча шин-кхаь дийнахьа йиъ агрегат мара яцар болх беш. Дийнахьа юкъера лаьрхlача 20 гектара тlара хьувкъам чуэц. Хlаьта хlанзле дукха хlама ца эшаш 110 гектара тlара хьажкlаш чуена даьннад тхо. Звеньевойша Бородинеи Вагаповеи кхеяь хьажкlаш я хlана чуэцаш латтараш. Хlара гектара тlара 35—36 центнер хьажкlаши 200—220 центнер силоса лаьрхlа аьта гlадамаши доал, — йоах Мохьмада.

Хьу санна листеи лакхеи латт гlад. Хlаранена тlа шишша-кхоккха хьажкlа йоал. Мишта хьийкъай хьажа йиъ хьажкlа йоаккх оаха. Биза ба фийг.

— Хьувкъам чуэцаш ялх агрегат я яхаш ма варий хьо. Кхай тlа хьагураш-м пхиъ мара яц, — ях аз Мохьмадага.

— Цхьа комбайн еха мастерске тоае дlайигай, йисарех а кхы цаl ехай, — йоах Мохьмада. — «Летучкаца» лелача колхоза механика Аaев Саида хlанз тоаеш я из. Хайра хlама даьдац, ах сахьат мара ха эшаргьяц из тоае.

Тхо кхай тlа долаш дlахо болх бе йиш йоацаш кхы а ши агрегат сецар. Силоса лаьрхlа аьта гlадамаш дlакхухьаш доакъар кийчаеча дlа а баха юхабахка кхоабац трактористаш.

— Лерттlа болх бара силоса лаьрхlа аьта гlадамаш дlакхахьа кхы а пхьаца трактор тlачlоагlъе йоагlа хlара комбайна. Уж боахаме хlанз а яц, — йоах бригадира.

Хьажкlаш чуэцаш болча трактористех ийс «Сельхозтехника» объединене Наурски районерча отделенера ва. Дика вlаштlехьдаьхад цар балха хьалаш, салоlам. Дийнахьа кхозза дал хlама да, делкъийга кхай тlа бахь бlайха кхача.

Цlе вымпел тlа а ягlаш комбайн тlехьатесса лела «Т-150» марках йола керда трактор бlаргаяйча:

— Малаш ба цу агрегата тlа болх бераш? — хаьттар аз.

— Механизатораштa юкъе яржача яхье хьалхе лелаю тракторист Шевцов Николай, комбайнер Базиев Рамзан ва. Ди дlадахийтац цар шоай балха нормаш 140 процент кхоачаш ца еш, хlаьта болх цlена а бу, — йоах Мохьмада. — Иштта дика къахьег цхьан агрегата тlа болх беча трактористa Дрогин Николая, комбайнера Селезнев Алексея а.

Хьинаре дакъалоац хьувкъам чуэцача звеньевойша а. Комбайнаш тlара хьатта трактораша хьажкlаш дlакхухьаш ба уж. Мохьмада lадика а йийца Гожа Иванаца хьатта вода со.

Новкъа долхаш аьттехьа хьажкlаш чуийца яьнна кха бlаргадайра тхона. Дукха жа дар кхай тlа дажаш.

— Укхазара силоса лаьрхlа чуийца хургба хьувкъам? — хетт аз Иванага.

— Аз ялата кхеяь хьажкlаш хинна моттиг я из. 60 гектарех хlаранена тlара 36,2 центнер фуалъяьха хьажкlаш яьхай, — йоах, вела а къежа, Ивана. — 40 гектар хургдолаш кхы а цхьаькха кха да са. Цигара кlезигагlа яле а 38 центнер хьажкlаш чуэца лерхl аз.

Ийс шу да Гожа хьажкlаш кхееш вола. Йоккха балха опыт lоаяьй. 1972 шера хlара гектара тlара 50 центнер хьажкlаш чуера цо. «За доблестный труд» яха медаль еннай коммуниста Гожа Ивана. Цул совгlа «РСФСР юрта боахама отличник» яха значок а лелаю цо.

Хьатта колхоза керттера агроном Бехтеров Виктор кхетт сох.

— Мел хьажкlаш ехкай оаша паччахьалкхенга? — хетт аз цунга.

— Планагlа 200 тонн йохка езаш да тхо. Оаха шозза дукхагlа йохкаргья. Хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 37 центнер йоал. Хlанзле 60 тонн фуалъяьха хьажкlаш ехкай оаха. Цул совгlа 300 тонн гаргга томараш тlехьа хьажкlаш я хьатта. Шин дийнахьа цlен а яь Червленски пункте дlайохьийтаргья оаха уж а, — йоах Бехтерева.

Силоса лаьрхlа аьта гlадамаш дlакхахьа трактораш ца тоъаш каст-каста сецаш ма йий комбайнаш. Из ца хилийтара фу де лаьрхlад оаш?.

— Хlанзза укхазара дlавахар «Сельхозтехника» Наурски отделене керттера инженер. Колхоза председатель а волаш цуица дийцад оаха из дош. Кхоана тlехьа лафеташ а йолаш пхиъ автомашини ши трактори яйтаргья тхона. Из еррига техника кхай тlара силоса лаьрхlа аьтта гlадамаш дlакхахьа оттаергья оаха.

— Хьажкlаш чуэцаш боахкарий балхацара моральнии материальнии безам совбаккхара оттаяьча мероприятешка хьежжа хlара дийнахьа хьувкъам чуэцаш, силоса лаьрхlа аьтта гlадамаши хьажкlаши дlакхухьаш шоай балха нормаш 130 процент кхоачашъяьча механизатораштa ахчан премеш тела ма оттадаьдий колхоза правлене. Малаш ба хlанзле премеш яьхараш?

— Дика болх беш шоай балха нормаш 130 процент а совгlа а кхоачашъю механизатораш дукха ба. Хlаьта премеш хьан яьхай ховргда хlара дийнахьа уттадеча къахьегама бюллетена тlа хьежача. Цу тlа да хьан мел балха норма я, хlаьта балха дийнахьа по из мишта кхоачашъяьй, — йоах Виктора.

Хьежар тхо бюллетенага а. Эгара дукхагlа ахчан премеш яьхай Шевцов Николая, Базиев Рамзана, Дрогин Николая, Селезнев Алексея, Гожа Ивана, Пирогов Александра.

Колхозера дlаводаш правлене хьалхашка айяь Шlе байракх хьан сийна айяьй хьежар со. Из айяьр дикагlболча механизаторий Шевцов Николая а Базиев Рамзана а сийна.

Иштта, хьажкlий хьувкъам ха зехьа ца йоаеш сихеи дикеи чуэцара берригa шоай низ тlабахийта къахьегаш ба колхоза механизатораш. Хlаьта кулгалхой хьажа беза цар балха хьалаш дикагlа вlаштlехьдахара, нийсденна кхоачамбоацараш мамогга сихагlа дlададахара де дезарашка.

М. ХАМАТХАНОВ.

Л. И. Брежнева С. Сингх тlаэцар

10 сентябре КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева тlаийцар официальни визитаца Советски Союзе вола Инде кхыча мехкашцарча гlулакхий министр Сваран Сингх.

Дагардараш дизза кхетадеш, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министра А. А. Громыкос дакъа а лоацаш, дег тlара, доттагlала къамаьл долча хана дийцар советско-индийски юкъмоттига хьалаши из дегlаахара перспективаши, хlаьта иштта хlанзарча дунен халкъашта юкъерча хьала лоархlамегlара проблемаш а.

Инде кхыча мехкашцарча гlулакхий министра хьакхайкадир, Советски Союзаи Индеиеи юкъера доттагlали вlаши гlойле йолча тайпара цхьана леладу гlулакхаши чlоагlдара юкъе советски кулгалхоша лоацача даькъа Инде правительства боккха мах беш хилар. Цо Л. И. Брежневга хоам бир Азереи дерригача дунеи тlареи машар чlоагlбара тlаберзабаь Инде правительства аравхьара политически никъ чакхбоахаш хиларах, иштта дийцар социальнии экономически дегlаахара даькъе Индена хьалхашка латтача проблемай хьакъехьа а. С. Сингха дег тlара баркал аьлар Москве цийна дика хьоашал дарах.

Л. И. Брежнева хьакхайкадир Азереи дерригача дунеи тlареи хьал тоадара тlаерзаяь Инде лелаю политика Советски Союзо чlоагтlеи лерраглеи хьаллоацаш хилар, мохк машареи прогрессеи наькъагlа дlахо дегlабоалабеча индийски халкъои И. Ганди керте латтача правительствеи толамаш дахар ловш ловца баьккхар.

Из къамаьл деча хана цига вар Индера СССР посол В. Ф. Мальцев, КПСС ЦК Генеральни секретара референт Е. М. Самотейкин, СССР-ера Инде посол К. Ш. Шелванкар, Инде МИД-а Малхбоалерча Европа мехкий Отдела заведующи.

Н. В. ПОДГОРНЕ ХИННА КЪАМАЬЛ

СОФИЯ, 10 сентябрь. (ТАСС). Укхаза Египта lарбий Республика премьер-министра хьалхарча заместителаца Абдел Азиз Хигазецеи lарбий социалистически союза ЦК хьалхарча секретараца Мухаммед Хафез Ганемацеи вlашагlкхийтар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный.

Царна юкъе къамаьл долча хана дийцар советско-египетски юкъмоттиг дегlаяра дешаш а хlаьта иштта Гаргарча Малхбоалера гlулакхаш лертlадахарца ювзаенна проблемаш а.

СОВЕТСКИ ПАРТИЙНО-ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДЕЛЕГАЦИ ДIАЯХАР

СОФИЯ, 10 сентябрь. (ТАСС). Тахан Болгарски столицера шоай Даьхене дlаlаяхар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный керте вола советски партийно - паччахьалкхен делегаци.

СССР-еи НРБ-еи паччахьалкхений байракхашца егача аэродроме делегаци накъайоаккхаш вар БКП ЦК Хьалхара секретарь, НРБ Паччахьалкхен совета Председатель Т. Живков, БКП ЦК Политбюро член, НРБ Министрий Совета Председатель С. Тодоров, БКП ЦК Политбюро членаши членалла кандидаташи, БКП ЦК Секретариата секретараши членаши, Болгаре Халкъа Республика кхыбола партийния паччахьалкхени деятелаш, общественностa викалаш. Из накъаяккха баьхкараштa юкъе вар НРБ-ера СССР посол В. Н. Базовский, СССР-ера НРБ посол Д. Жулев.

СССР-еи НРБ-еи паччахьалкхений гимнаш лекхар. Сийленна оттадаьча хан мугlараштa хьалхашка гlолла тlехбаьлар Н. В. Подгорныйи Т. Живкови.

Аэропорте советски хьашашка дег тlара моаршал телаш бар Софие баха дукхa нах.

Цу дийнахье а Москве кхаьчар делегаци.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ НАЬКЪАГIА ИХА ТКЪАЬ ИТТ ШУ

СОФИЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

СОФИЯ, 9 сентябрь. (ТАСС). Болгаре социалистически революци хинна 30 шу дизара хетаяь торжественни заседани хилар селхан «Универсиада» зале. Цига дакъа лаьцар БКП Центральни Комитето, Болгарски земледельчески Халкъа собране Управительни совето, НРБ Министрий Совето, Даймехка фронта Къаман совето, болгарски профсоюзий Центральни совето, ДКСМ ЦК-ас, БКП Софийски горкомо, Софийски городской Халкъа совето хьийха баьхкача къахьегача хьалхалаттараша, революционни къовсама ветеранаша, общественни организацей викалаша, вежарашха долча социалистически мехкий делегацеша, доазол дехьарча кхыча хьаьшаша.

Заседане дакъа лаьцараша дlаьхдаь тlоараш а тохаш тlаийцар БКП ЦК Хьалхара секретарь, НРБ Паччахьалкхен совета Председатель Т. Живков, БКП ЦК Политбюро член, НРБ Министрий Совета Председатель С. Тодоров, кхыбола болгарски кулгалхой, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный керте латта советски партийно - паччахьалкхен делегаци, вежарашха долча мехкий делегацешта керте латтараш.

Торжественни заседани хьайийллар БКП ЦК Секретариата члена НРБ Халкъа собране Председатела В. Бонева.

Доклад йир Т. Живкова.

Болгаре кхойтта бlаь шера исторена юкъе кхы цхьаькха дац 1944 шера 9 сентябре котало яьккхачул тlехьагlа дlадахача ткъаь итт шера лалла дlаоттаде мегаргдола ткъаь итт шу. Духхьал цунах латт ткъаь итт шу дизар вай тахан дездаь белгалдоаккхаш йолча 9 сентябрерча социалистически революце исторически лоархlам.

Мишта вlаштlехьдаьннад дуккхача бlаьшеренашкарча, Болгаре наргlато бахьан долаш цlий lоухийташ лоаттадаьча турпалча къовсамех дизза долча исторе чухь овлангара деиз гола тохилга?

Из гола тохилга вlаштlехьдаьннад, пролетариат — цхьа классови доал кхычунца хувцар духьа а ца лоаттабеш, эксплуатации lазапи, общество классашта екъилга кхы вlалла хург а доацаш дlадаккхар духьа lаьдал бахьан долаш къовсам лоаттабеш йола, адамий исторе чухь алхха ше цаl мара йоацаш йола класса дунен арене яьннадаь, белгалдаьккхар Т. Живкова.

Из гола тохилга вlаштlехьдаьннад, Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце капитализмагара социализмага довлара юхь дlайолаяьндаь а хlаьта Коммунистически парте кулгалдеш йола Советски Социалистически Республикай Союз дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама, социализм бахьан долаш дерригача мехкий болхлой классо лоаттабеча къовсама никъ сийрдабоаха седкъеи низ бола чlоагlалеи хинна дlаэттандаь а.

Из гола тохилга вlаштlехьдаьннад, 1891 шера Димитр Благоевеи цун сийлахьча соратникашеи Октябрьски революци котъяьннaчул тlехьагlа Коммунистически интернационал вlашагlдоллача дакъа лаьцаи ленински тайпара парти а хинна дlаэттаи, lазапе латташи боацабеши болча наьха къовсам Болгаре кердача исторе чухь 1944 шера 9 сентябре къаьга - цlеча сердалонца сийрдадаьннача коталон сийлахь - доккхача денга кхаччалца дlабахьа низ кхаьча йола болгарски болхлой класса революционни марксистски парти хьаяьндаь!

Дlахо Т. Живкова дийцар дlадахача ткъаь итт шера социализм хьалъеча болгарски халкъо даьха толамаш.

Хlанз халкъа боахама производственни фондий берригa мах, аьлар цо, 38 миллиард левал тlех ба — Болгаре масштабашка диллача lалаьмате доккха, вай турпале къахьегача халкъо къахьегамеи къовсамеи хьаккелла къамаи рузкъа да из. Цхьабакъда экономика алхха цун производственни база дукхалла дегlаахарца юсташ яц. Болгаре экономически характеристика тахан керттера белгалйоаккхар — из да промышленность чlоагтlа дегlаахар.

Болгаре экономиках ше дувцаш, Т. Живкова чlоагтlа раьза хинна белгалбаьккхар Вlаши Экономически новкъостал деча Совета lалаьмате боккха лоархlам.

Ийслагlча сентябра юбилейя 30 шу дизара накъадолхаш вай яьха еррига социалистически коталоваши вайна карагlдийннараши айхха дувзаденна да Болгарски коммунистически парте цlерацеи гlулакхацеи. Капитализмацеи фашизмацеи лоаттабаьча къовсама алапна юккъе гlолла бlаьхен сийлахьеи никъ хьабена, чот-са йоацаш дукха халонаш лайнеи социализм хьалъеча денала чlоагlъенниеи йола болгарски коммунистий парти, болхлой класса политически организаци тохкамах чакхъяьнна цун марксистско - ленински авангарди, массане а къоабалбаь тlаийша дерригача халкъа кулгалду низ ше хиларах тарра, шийн исторически миссе боарам тlа латт. Партии халкъи, Даьхе а социализм а, къамани интернациональнии декхар яхача дешай маlан органически вlашагlтоха хайнад вай партена коммунизма байракха кlал, Советски Союза Коммунистически партеца оагlув оагlох а теха дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн боламца цхьан мугlаре а латташ.

Т. Живкова къаьстта йийцар болгаро - советски юкъмоттиг. Вай партенеи халкъан дика хов, аьлар цо, чурчеи дунеи халкъашта юкъерчеи фронте вай даьха дерригa толамаш вай турпалча къахьегамах а иштта дохаргдоацача доттагlалах а, вежарашха долча социалистически мехкашца кхотаденнеи цхьоагlо йола гlулакхаш чакхдоахаши хиларах хьахинна хlамаш долга.

Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци йоаллаше а Болгарера социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама кхел Советий Мехка кхелаца йийзар болгарски коммунисташа.

Болгарски халкъо доккхал ду, аьлар Т. Живкова, массови революционни къовсам баржар бахьан долаш не цхьаь цаl салте Шlеча Эскара духьала лата малхбоалеи фронте вахийта къам дехкача буржуазега йиш хилийта ца хиларах.

Болгарена цlаккха а дицлургдац 1944 шера сентябра маьлха деносш, вай доазон тlа Советски Эскар кхачар. «Марша доагlалда, вежарий!» яха йоазош тlалаттача аркашта юхе сатувсаш хьийжа ха, дегаш гlоздаьнна шийна а халкъа бlаргех иха хий! Датабоагlа вайна 9 сентябрал тlехьагlа воаш баьха хьалхара гlа, дагадоагlа цу хана Болгари фу яр а вай воаш малаш дар а. Дагайоагlа вай кооперативни боахамий кхашка яьхка эгара хьалхара советски трактораш. Хьалъе йолаяь эгара хьалхара гlишлош. Эгара хьалхара заводаш. Дагабоагlа, Советски Союзо шийна саггота эшшашехьа а, тlемо бохабаь боахам юхаметтаоттабеча вайна новкъостал де бахкийта хинна эгара хьалхара советски специалисташ, башха - дика нах. Дукха ха я вайна моцал йишъенна, цхьабакъда вайна дага а боагlа, цlаккха бий а лургбац тlом чакхбаьннaчул тlехьагlарча цу моцача шерашка советски кlих даьккхача хьоарах яьча маькха чам.

Дунеи тlа хlанз а ба, белгалдаьккхар Т. Живкова, шоаех «революционераш» оалаш бола, «шоай лоlаме» шоаш хилар бахьан долаш Советски Союзах кхераш бола, кхерадалараx цунга тlехьа да шо эьнна буржуазе шоаш бехке бар кхераш бокъонца буржуазни уйлай мукъагlа болхаши долла хlама, цу даькъе революци а, цу даькъе социализм хьалъяра нийса никъ а дlакхосса шоаш геттара кийча хилар хьахьокхаши бола нах.

Вай, болгарски коммунисташа, баркал а оалаш пайда эц марксизма - ленинизма йиззача теорена чухьа вlашагlтехачеи вай деношка лоаттабеча къовсаме хьахулаш йолчеи

(Йистедоалар 2-ча оагlо тlа).

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ НАЬКЪАГIА ИХА ТКЪАЬ ИТТ ШУ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

адамлен революционни опытах. Советски Союза Коммунистически партен советски халкъен опытагара Iомадаларал, из опыт хьанйярал, из опыт творчески юкъехкхаьарал бакъахьагIа а долаш хIама дац вайна.

Шерагара шу массаза доал тIоагIлуш, дегIаухаш, кIоарглуш дола болгаро-советски доттагIал укх тIеххьарча шерашка кердача, дегIаахара лакхагIча этапа чу даьннад. Пролетарски интернационализма принципашца хьалхле а лелаеш, социалистически общества объективни законашка хьежжа шоай гIулакхаш чакх а доахаш, Советски Союза Коммунистически партеи Болгарски коммунистически партеи чакхбоах массе оагIорахьара цхьана гIулакхаш леладарах Болгарии Советски Союзи тIатIа айхагIа гаргайнгарах тIаберзабаь никъ, белгалдаькккхар Т. Живкова.

Вай цIей дездеча вена ва, аьлар Т. Живкова, веза хьаша советски халкъа гIорваьнна воI, Советски Союза Коммунистически партеи дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламен боккхагIболча деятелех цаI, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Николай Викторович Подгорный. Мукъаба сона, новкъостий, шун цIерагIа, дерригача вай халкъа цIерагIа вай везача кIоаргга сий деш волча хьаьшаген кхыча вай советски хьаьшашкен дег тIара моаршал дала а вай, болгарски коммунисташа, болгарски халкъо шоай дезагIа дола беркати ирази — керда вахар хьалдеча, паргIато бахьан долаш, машар бахьан долаш, коммунизма идеяши идеалаши йизза котъяхар духьа лоаттабеча къовсаме шоашца оагIув оагIох а теха тIоягIа дунен тIа цхьанна хIамах вай хувцарг ца хилар КПСС Центральни Комитетаген Советски правительстваген, советски нахага — вай напас баьча вежарашка дIаалга новкъоста Подгорнегара деха а!

Вай дегаш гIоздоаха цIей долча дийнахьа, аьлар докладчика, укх трибунера дег тIара денале моаршал дохьийт вай хIанзарча вай замалахьа гIорваьннача партийни пачхьалкхени деятелага, дунен социалистически содружества стратегаген а цун цхьоагIои из кхоталулген вIаштIехьдоахачунга а, хьинар долаши хургдар гуши волча деррига дунен тIарча машара гIулакха тIехьарча къовсамхочунга, Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарага, Болгаре Халкъа Турпалга, вай дег тIарча доттагIчунга, новкъостаген вешийген Леонид Ильич Брежневга шийгта.

Цхьан хана Ленина бокъонца бола интернационалисташ аьннад болгарски тесняких. Массехк итташ шераш даьначул тIехьагIа новкъоста Брежнева чакхйоахаш йола социалистически интернационализм аьннад Болгаренен Советски Союзан юкъерча юкъмоттигах. Боарам боацаш доккхал ду вай цу шоэзе а баьча маьхах, хIана аьлча цар нийссен къьгган хьахьокх политически никъ — Димитр Благоева хана денз Георгий Димитрова хана юккъе гIолла вай деношка кхаччална Болгарски коммунистически парте хьабена никъ. ДIаухаргда шераши итташ шераши, хувцалургда ноахалаш, керда кулгалхой уттаргба вай партешта, мехкашта, халкъашта керте, цхьабакъда марксизмана-ленинизманен пролетарски интернационализманеи тешаме хилара никъ, болгаро-советски вошала никъ итташ шерашка, бIаьш шерашка иштта нийссен хувца ца луш гIоргба духхьал дIахьалхашкахьа а урагIа а!

Болгаро-советски доттагIал массе оагIорахьара дегIа а кхувлаш, йоахар дIахо Т. Живкова, вай цунца цхьана тIа-тIа дукхагIа къахьег, дIахо хьегарг а да кхыча социалистически мехкашца а вежарий доттагIали цхьана леладу гIулакхаши дегIакхувлара.

ХIаьта Китайх лаьца аьлча, цуницара вай позици йовзаш я. Вай къайлахьац, Мао Цзэ-дуна группа авантюристически ревизионистски националистически наькъо Китайски халкъа карагIдийнна социалистически хIамаш кхерама кIалъоттадеш хилар. Вай хоадамболаш харцахьа а лоархI, бехке а ду Пекино шийггара хьадага а лувцаш дувцаш дола антисоветски антикоммунистически меткIаьлеш, дунен социалистически содружества, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIоннея кхотабаларан духьала цо лоаттабу доргха къовсам, дунен халкъашта юкъерча аренера цун реакционни, империалистическичар хьисапера позицеши гIулакхаши.

Вай парте, аьлар Т. Живкова, хIанзалца хьа а санна, вовй низ кхоачаш мел дола хIама дергда дерригача дунен коммунистий бIарчча цаI йола фронт шеръяларац чIоагIъяларан, империализмана духьала лоаттабеча къовсамера цун стратегии тактикен эргайоахаш товяра. Вай дIахо а дегIакхувларгда тIа-тIа хьинарегIа хургдола шин оагIорахьара бувзамаш. Цунца цхьана, аьлар докладчика, европейски а хIаьта цул тIехьагIа дерриг-дунен а коммунистически болхлойн партей совещании гулъяра эша хьалаш хьахиннад аьнна хет вайна. Болгарски коммунистически парти кийча я цу совещанешка дакъа лаца а уж толаме чакхъяхара новкъостал де а.

Цул тIехьагIа Т. Живкова йийцар къонача шоай лоIамеча пачхаьлкхенашцарен империализмах шоаш мукъадахар духьа къовсам лоттабеча халкъашцарен Болгаре Халкъа Республика юкъмоттиг.

Болгаре Халкъа Республико могаду укх тIеххьарча шерашка дунен халкъашта юкъерча арене хинна дика хувцамаш, аьлар цо дIахо. Йизза хьаллоац вай КПСС XXIV съездо тIанийца машара Программа а из кхоачашъяра, тайп-тайпара общественни строяш йола пачхьалкхенаш машаре яхара ленински принцип чIоагIъяра, вIаши гIойле йолча тайпара капиталистически пачхьалкхенашца цхьана леладу гIулакхаш дегIакхувлара советски партийни пачхьалкхени кулгалхоша чакхдоаха гIулакхаш а.

ДIадахача укх ткъаь итт шера вай даьхено хьабена никъ, аьлар Т. Живкова шийн къамаьл чакхдоалаш, чулоацамген хьахиннарашкен диллача бIаьхи ба, из белггала ба а ба кхыча мехкаша, кхыча хьалашка, бIаьш шерашка баь никъ. Воашта карагIдаьннарех доккхал дара деррига бахьанаш долаш да вай. Вай дог тийша да, вай сийлахьча халкъо, коммунисташа, цхьана вIашагIкхийттача ахархоша, Дай-мехка фронта членаша, парте боацача республика гражданаша, болхлоша, кооператораша, интеллигенце, вай кагийча нахен мехкарашен, вай сийлахьа къахьегача халкъо шоай деррига низаши знанеши, деррига шоай хьинар а денал а оарцагIдоаккхаргдолгахи парте кулгалца социализм дегIайоалаяра наькъа тIа кердача лакхаленашка кхоачаргдолгахи!

Т. Живкова доклад чIоагтIа уйла тIаяхийта ладувгIаши дIаьхдаь деттача тIоараша цкъа санна дуккхаза а юкъагIйоахаши хилар.

Цул тIехьагIа къамаьл де дош лу заседане дакъа лоацараша безаме тIанийцача Н. В. Подгорнега.

Н. В. Подгорне болгарски доттагIашка дIаделар советски халкъагара, КПСС-агарен цун Центральни Комитетагарен, СССР Лакхехьарча Совета Президиумагара а Советски правительствагара а вежарий моаршали шеначa дег тIара ловшаши, уж дег тIара даьийъала бувцаши парна дика мел дар хилар ловши КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева — Болгаре Халкъа Республика Турпала баькхха ловца.

Н. В. Подгорне баркал аьлар советски халкъа цIерагIа аьнна Iимерза дешаш бахьан долаш, Советски Союза лоархIама лаккха мах барах, доттагIала уйлаш хьахьоккхарах. Исторе летописана юкъера цIаккха а йовргьяц, аьлар цо, советски халкъо, цун турпалча эскаро, бIаьш шерашка вайна юкъе латтача доттагIала традицешка, интернационални солидарноста принципашка хьежжа дег тIара гоамача монархо-фашистски Iазапа гIабаш тIераккховса шоай вешийна — болгарски халкъа новкъостал дара хьакъехьа геттара дика дувцаш йола оагIош.

ДIахо Н. В. Подгорне дийцар социалистически Болгари хьалъеча 30 шера болгарски халкъо даьха толамаш.

Н. В. Подгорне белгалбаькхар социалистически эргалоний еррига этапашкара Болгарски коммунистически парте — тохкамах чакхъяьннача болхлой класса политически кулгалхочун, мехкарча къахьегамхой лоархIам. Цу наькъа тIа лоархIаме веха а хинна дIаэттар болгарски лаьттан тIа дегIаена социалистически общество хьалъяра шерра программа тIаийца БКП Х-гIа съезд. БКП тхона йовз, аьлар Н. В. Подгорне, дунен коммунистически болхлойн болама цхьа дакъа хиларах тарра, болхлой класса моастагIашца, цун мугIарашта юкъе цIур болла гIертарашца машар боацаш къовсам лоаттабеш йола парти хиларах тарра, машара, къамий лоIама, демократе, социализма хьашташ чIоагтIа бехктокхам хеташи принципиальность йолаши хьаллаоттаду парти хиларах тарра.

Болгарскии советскии коммунисташ, аьлар Н. В. Подгорне, массаза а хиннаб эггара тешамегIа бола доттагIий. Вай де а доагIаш доккхал ду воай партей солидарностах, цар беркате цхьана леладеча гIулакхех, КПСС-ен БКП-ен моакхаз санна кхьтача цхьоагIонах.

Бицлургбоацача 1944 шерарча сентябре хьайнйллар болгаро-советски доттагIала керда оагIув. БIаьш шерашка вай халкъашта юкъе лаьтта доттагIали вошали чIоагтIа чIоагIдир марксизма-ленинизма идеологе, социалистически интернационализма политико. Советски Союзон халкъа Болгарен массе оагIорахьара, айхха цхьана леладу гIулакхаш юкъара лерхIар кхоачашдара — дунен тIа эггара нийсхо йолашагIа йола общество хьаяра тIадерзадаь да. Вай дIахо а дергда, белгалдаькккхар Н. В. Подгорне, КПСС-ен БКП-ен доттагIалеи вошалеи гIулакхаш дIахо чIоагIдара, вай партешта, пачхьалкхенашта, халкъашта юкъе массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIакхувларaи уж шоайла гаргакхувлараи данза дарг мел доацар.

ДIаяхача хана дегIа а енай, чIоагI а еинай Варшавски договора организацена юкъе долхача вежарашха долча мехкий политически цхьоагIо, аьлар дIахо Н. В. Подгорне. Толамца дегIайоагIа халкъбоахама интеграци, цунна тешал ду къаьстта аьлча Экономически вIаши новкъостал дара Совета тIеххьара Софе хиннача сессе итогаша.

Болгаре Халкъа Республика дунен халкъашта юкъерча арене йоккха авторитет хилар белгал а даьккха, Н. В. Подгорне аьлар, шийн хьинарерча, дерригIарна — интернационалистически арахьарча политикаца цо хоалуш дакъа лоац машаре дахара принципаш чIоагIъяра, дунен халкъашта юкъера кхоккам мелбара тIадерзадаьча — социалистически мехкий коллективни чакхдоахача гIулакхашта юкъе.

Советски Союз, Болгаре Халкъа Республика, деррига вежарашца дола социалистически мехкаш а чIоагтIа чIоагIо яь да тIехьа тIайоагIача хана а кхоккам лаьх ца балийтара, дунен халкъашта юкъера кхерамзлен машари Iалашбара дийза дарг мел доацар де. Уж сийлахь-доккхий дагалаттараш дIаяздаь да КПСС XXIV съездо тIанийца машара Программа тIа, БКП-и кхыча вежарашха йолча партейи программни документаш тIа. Уж дагалаттараш кхоачашдара тIадерзадаь да социалистически содружества пачхаьлкхений арахьарча политика хIара гIулакх а.

«Массанена а ков, — белгалдаькккхар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева халкъа Польша 30 шу дизар дездеча хана, — дунен халкъашта юкъера гIулакхаш вIаши моастагIал лоаттадарцен «шийлача тIемо» оттабьча ца тешамцен толхадаьчара машаре дахара принципий ларда тIа пачхьалкхенаша вIаши гIулакхаш леладара лерттIарча, кхетамерча формашка доахаш мел дукха хIама даьд укх тIеххьарча шерашка.

Халданза политически къовсам лоаттабелга дIадехача цу процессо хIанзле а, майрра ала йиш я, шоай лоархIамага диллача доккхий исторически хIамаш карагIдаларга кхоачаваьв».

Дунен халкъашта юкъерча арене даьхача позитивни толамаша, аьлар ше къамаьл деш Н. В. Подгорне, хьахулийт хила хьайна социальни хувцамаш чакхдахара тIехьа демократически, прогрессивни низаша лоаттабеча къовсама эша кхы а дикагIдола хьалаш. Данне а шийн бахьан доацаш дац духьала кхоккам мелбалара хьалашка, Европера политически гIулакхаш лертIа далара хьалашка, чурча порядка пхьайолча фактораша яьча воздействе Португалера профашистски диктатура йохар, Грецера халкъа духьалара тIема хувта морально-политически эшар.

Эггара хьалха тIема-промышленни комплекс оалаш яр а йолаш, къаьстта долча империалистически гIозараша духьале ю дунен халкъашта юкъера кхоккам мелбара из шоай экономически политически хьашташта новкъа доландаь. ФуннагIа даь а цоай меллуш латта позицеш лорас, халкъаш кортамукъадовла гIертилга тоIаде, Чиле санна, Iаьдала керте реакционни диктаторски режимаш оттае гIерт уж.

Бокъхалдар аьлча империалистически гIозарашца барта а болаш гIулакхаш леладу псевдореволюционни фразеологеца хьула а луш, машара тIехьалаттараш, халкъа хьашташ лорадераш да тхо яхаш даьсса хабараш а дувцаш, гIулакхага диллача кортамукъален болламашта зе деча, дунен халкъашта юкъерча арене а доаха позитивни толамаш юхатоха а дIадаха а гIертача, миччахьа дале а кхоккама кхуврчаш михьардаха гIертача политически деятелаша.

Бакъда моллагIча низаша машари дунен халкъашта юкъе вIаши леладу гIулакхаши чIоагIдара духьале йоIа а, цар леладераш чIоаггIа тоама а духьала, а да халкъий овлангарча хьашташта, юкхера а доха дезаш а да.

Кхоккам мелбара процесс, аьлар дIахо Н. В. Подгорне, вай тешачогIа, дунен политикан дунен экономикан еррига керттера сфераш чулаца езаш я. Из кхача еза тIема сферага а. ХIанзарча ракетно-ядерни герзах дизача молха ларматIа хьахила йиш яц машар. Кхоккам мелбара процессо тIема низаштен герзан доазув оттаде а уж кIезигде а деза, эггара хьалха ядерни дараш а долаш. Вайна хет стратегически герза доазув оттадеш даь гIулакхаш чу а лоацаш цу лостаме баь никъ дIахо бахьа безаш ба аьнна.

Дунен халкъашта юкъера кхоккам дIахо а мелбара хиланза даргдоаца хьал хила деза дунен халкъашта юкъера конфликтни ситуацеш йиза лертIа яхарах. Из доагIа, масала, империалистически пачхаьлкхенаша фактически хьал а лоацаш сайгонски режимо Парижски соглашенеш кхоачашьелга дохадеча, цу районе чIоагIа машар оттабара духьале еча Вьетнамах.

Дунен халкъашта юкъера атмосфера тоае могаргдолча къоастаде дезаш хьалхашка латтача практически гIулакхашта юкъе эггара хьалхарча аргIана де дезарех цаI да юкъарчал доацаш НАТО-и Варшавски договорен низаш вIашкакховчача участкашкара кхоккам дIахо а мелбар.

Цу плане Советски Союзо боккха лоархIам бу Центральни Европера тIема низаши герзаши кIезигдарах йолча венски переговорий. Цунца цхьана Советски Союз тIехьалатт Дунен юкъерча форда моттигах ядерни герзах мукъайола зона, машара зона яра. Цо новкъостал дергдар Дунен юкъерча форда районера ядерни герз тIадола кемаш арадахара. Иштта лоархIаме гIа баккха кийча я Советски Союз, кхетадеш ма дий, кхычар а из дойя. Тхона хет, уж гIулакхаш кхоачашдаро дукхача даькъе аттача доаккхаргдар Европерен дерригача дунен тIарен хьал дIахо а лертIа доаккхилга.

Кипрера хьал дувцаш, Н. В. Подгорне аьлар, Кипра Республика законагIйолча правительствана духьал мятеж ярах, доазол дехьара тIема интервенция хиларах цига эттa хьал чоалханен кхоккаденнен долаш латташ да. Цун бахьан да хIанзара кризис оттарах духьала бехктокхамера НАТО къаьстта дола гIозараш Кипра чурча гIулакхашта хадданза юкъе лелхаш хилар. Кипрски проблема вIашагIкхийттача Къамий Организаце пачхьалкхений викалий форумо ювца ха эттай. Къаьстта дунен халкъашта юкъерча авторитетни конференце йиш хургья цхьана, Кипра Республика викалаша дакъа а лоацаш кипрски шийн лоIамера пачхьалкха яхилта бокъонца Iалашдергдола, кипрнотий-грекийи кипрнотий-туркийи хьашташа ма яххара йола решенеш е.

Советски Союз кхыча социалистически мехкашца цхьана чIоагтIа а хадданза а тIехьалаьттай, тIехьа а латт Кипра Республика шийн лоIаме хилар, цун суверенитет, территориальни бIарча хилар лорадара. ДIадаланза даргдац реакце лехараш, ООН йиза бокъо йолча члена Кипра чурча гIулакхашта арахьара юкъе лелхилга. Кипрски халкъа — кипроташта-грекашта а кипроташта-туркашта а — Iалашъе еза машарен сатемен хьалашка шоай проблемаш ще къоастаяра дIаяккха йиш йоаца бокъо. Из дIадех кипрски халкъа хьашташа, Малхбоален Дунен юкъерча форда районе машари кхерамзлен чIоагIъяра хьашташа.

Кипрерча событеша, белгалдаькккхар Н. В. Подгорне, юкъагIдита йиш яц Гаргарча Малхбоалера хьал лертIа даккхара декхар. Цул совгIа, цу событеша цIаькха а белгалдаькккхар тIехьа ца тетташ Гаргарча Малхбоалера кризис къоастае езаш хилар. Бакъдар латт цу кхерамерча районе керттера проблемаш къоастализа юсаш хиларах. ХIанз а тIехь израильски эскаро дIалийццача да Iарбий лаьтташ. Барт баьбац Палестина Iарбий халкъа законагIа йоагIа къаман бокъонаш Iалашъяра хьакъе, царца цу е вокх форме шийн пачхаьлкхале оттаяра йола суверенни бокъо а йолаш. Iарбий а хIаьта иштта Израила а Гаргарча Малхбоалерча пачхаьлкхений кхерамзле лораяра хьакъе барт баьбац.

Хьалхарча аргIагIа уж дешаш дувца а къоастаде а доагIа Женевски конференце. Советски Союзо, Болгаре Халкъа Республика, кхыча вежарашха долча социалистически мехкаша хадданза хьаллоац Iарбий халкъаша империалистически агрессенен диктатан духьал лоаттабу къовсам, уж хьинаре латт Гаргарча Малхбоалене чIоагIен нийсхони машар хилийтара тIехьа.

Массанахьа, Европе, Азе, Африке, е Америке дале а, дунен халкъашта юкъера деррига лоархIаме гIулакхаш къоастадеча хана, белгалдаькккхар Н. В. Подгорне, социалистически содружества кIаьд ца луш къовсам лоаттабу машара, халкъий кортамукъалени социальни прогрессеи гIулакх лорадара тIехьа. Ши дуне, ши общественни система глобально вIаши духьал латтача еррига фронте исторически наступлени еш я социализм. Сиха я из дIахьалхашка яхара темпаш.

Дагалоацаргья вай, новкъостий, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 30 шу дизар белгалдаькха ха, аьлар Н. В. Подгорне. Из дар вай германски фашизмал котдаьнна дукха ха ялалехьа. Уж дар тIемо бохабаь СССР халкъа боахам юхаметтаоттабеш хинна хала шераш, «Шийла тIом» баьржа шераш, халкъа демократе мехкаша хьалхара когаш доаха, социалистически система алхха вIашагIкхета йолаенна шераш. ДIадаьннад 30 шу. Цу ханачухь довзаргдоацаш хувцаденнад дунен сибат. Эггара кертера итог я дуккха вежарашха йола пачхьалкхенаш, низ бола социалистически содружество хьахилари дегIаяри. Цудухьа дезду вай массане юкъара цIейш санна халкъа Болгаре 30 шу дизар, кхыча вежарашха долча мехкий юбилеяш. Цар къаьгга хьагойт вай гIулакх тоадалар, вайна дага латтача коммунизмага бодача наькъа тIара лоархIаме доазонаш.

Шийн къамаьл чакхдоалаш Н. В. Подгорне ловца баькхар дегIаена социалистически общество хьалъеча болгарски доттагIашта керда доккхий толамаш дахар ловш.

Дуккхаза тIоараш детташ юкъагIа а доаккхаш, боккхача теркамца ладийгIар Н. В. Подгорне къамаьлага.

ДIаьхдаь детташ тIеараш а долаш Н. В. Подгорне Т. Живковга дIалу КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совето БКП Центральни Комитетага, НРБ Пачхаьлкхен советага, НРБ Министрий Советага дайта моаршал.

«Интернационал» яха гимн а оалаш чакхйоал торжественни заседани.

Партийни организацешка — отчеташи хоржамаши

КОММУНИСТИЙ ХЬИНАР АЙДЕШ

Грознерча «Красный молот» завода болат лоаладеча цеха партийни организаци барттайна, денал дола коммунистий отряд я. Социалистически декхараш кхоачашдара коллектив оарцагIйоах коммунисташа. Цудухьа хьалхалатт болат лоаладераш. Укх деношка министерства карара кара тела Ше Байракх елар дерна социалистически яхье котбаларах. 8 бетта план 11 ди хьалха кхоачашъйьй цехо, боккха пайда а баьб.

Цеха партийни организаце 64 саг ва. Царех 40 сага 20 шерал йоккхагIа партийни стаж я. Коммунисташта юкъе ва 1918 шера дена КПСС член вола В. И. Дробышев. 40 шу совгIа партийни стаж йола Н. Т. Харитонов, Н. Шамсутдинов, Я. Б. Садыков, Л. М. Швыдко.

Цу йоккха опыт йолча, вахар дика довзача коммунисташа дика влияни ю партийни организацена.

Иштта из дувцаш дIайолайир цеха партийни организаце секретара В. С. Фролова отчетно-хоржамий собране яь шийн доклад.

Цеха партийни бюро шийн керттера теркам тIабохийташ хиннай коммунистий хьинар айдара. Цехе болх беш вола хIара коммунист партийни поручени йолаш хиннав. Дика чакхдаьккхад партийни документаш хувцилга. Цо лакхбир коммунистий бола авангардни лоархIам.

Цехе я ялх партийни группа. Цар боккха болх бу болхлой политически сакхетам лакхбеш, плани тIайийца социалистически декхараш кхоачашдара уж оарцагIбоахаш.

Коммунисташта юкъе кIезига бац къахьегача социалистически яхье хьоккхам телаш бола коммунисташ — коммунистически къахьегама ударникаш. Царех ба болат лоаладераш Н. Я. Широков, Р. Ф. Щербаков, слесараш П. П. Григоров, А. А. Седов, термист М. М. Петров, стерженщикий бригадир Н. И. Морозов, кхыбараш. Дешаца а гIулакхаца а цу коммунисташа шоашта тIехьабоах парте боаца болхлой.

Партийни бюрос боккха теркам тIабохийт массово-политически балха. КПСС обкома Х пленума решенешца хьалхле а лелаеш, партийни организаце лакхбир коммунистштен парте боацараштен интернационализма, патриотизма, халкъий доттагIала идеяшца кхетам балара болх. КIезига болх банзар В. Е. Борискина хьалхле лелаеча агитколлектива. Цун агитатораша дика кхетама болх бир коллективе а болхлой баххача а.

Беррига коммунисташ толамца дешаш хилар политически дешара системе. Экономически знаней лардаш, КПСС истори Iомадеча, политически экономически образовани лакхъеча дешабагIарий политически сакхетам лакхбаро гIо дир коллективо толамца болх бара, производства кхоачамаш гучадахара. Коммунисташа коллектива общественни вахара юкъе хьинар долаш дакъа лацаро новкъостал дир дакъадар, толашагIдар производствана юкъедахьара. Шерра дегIадоаладир болат кикильни лоаладелга. ХIаьта из способ йоккха кхоане йолаш я. Цеха инженерий инициативагIа формовочни участок эргаяьккха тоэеш я. Хьаеш я оснастка механизированни склад.

Завода цехашта юкъе яьржача рационализаце хьакъехьарча социалистически яхье цехо хьалхара моттиг лоац.

Новкъоста В. С. Фролова къаьстта теркам тIабахийта дийцар ца деш дисар. Кхы а чIоагIагIа лакхде деза коммунистий хьинар, аьлар цо. Коммунисташ хиларах тарра шоашкара дIадехараш дизза кхоачаш ца деш нах а ба. Ледара болх бу редактор В. И. Кузьмин волча пенгазета редакце. Газет хан-ханнахьа араданнадац, хIаьта партийни бюрос боагIаш бола теркам тIабахийтабац цен кепайоазонна. Производстве хьалхалаттараш парте дIайибара боагIаш бола болх баьбац партийни группаша.

Докладчико критика йир шоай производственни хьоккамаш лохдаьча болат лоаладечен формовочни участкай партийни группашта.

Докладах лаьца пренеех къамаьлаш даьча коммунисташа А. А. Зиброва, М. М. Петрова, П. А. Сергеева, А. А. Седова, М. Ф. Косова, Л. А. Гафта дийцар коммуниста сий лакха лоаттаде дезаш хиларах, коммунисташ халагIча, планаш социалистически декхараш кхоачашдеча хьалхарча мугIаре латта безаш хиларах, балха тIехь уж хьинарен кхычарна хьоккам телаши хила безарах. Цар иштта дийцар гучаяханза йолча производства резервах.

Къамаьлаш даьча коммунисташа белгалдаькккхар парте XXIV съезда а цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий а решенешцен лакхехьа латтача органий соцамашцен хьалхле а лелаеш, партийни бюрос баьча балхо коллектива толамаш дахара гIо даь хилар.

Партийни болх тоабара, коммунистий авангардни лоархIам лакхбара тIаерзаь решень тIайийцар партийни собране.

9 сагах латта керда цеха партийни бюро хержар собране. Партийни организаце секретаралла хержар болхло термист М. М. Петров, цун заместителалла — А. Г. Шульженкон В. Е. Борискин.

Партийни собранес хьахьехкар болат лоаладеча цеха коммунисташ партена хьалхашкара шоай бехктокхам лакхбе, партийни организаце хьинар айде, балха тIа а коммунистически кхоанен керда саг кхетамца хьалкхевеча а керда толамаш даха уйла йолаш хилар.

Дуккхача коммунисташа дика дакъа доацаш чакхъяьлар «Красный молот» завода болат лоаладеча цеха отчетно-хоржама партийни собрани.

К. СОКОЛОВ.

Софие хинна тIема паради къахьегамхой демонстрации

СОФИЯ, 9-гIа сентябрь. (ТАСС). 30 шу хьалха — 1944-ча шера 9-ча сентябре шийн Коммунистически парте хьалхленца, хоалем боллаш Советски Эскаро новкъостал а деш, монархо-фашистски режима духьаларча тIеххьарча хоалам беш болча тIема гIеттача болгарски халкъо, цун доал дIа а даьккха, халкъа Iаьдал оттадаьд. Болгаре историрча цу лоархIамерча денна хетаьяр Софие хинна тIема паради къахьегамхой демонстраци.

ЦIейга кийчъяь я болгарски столица 9-ча сентябра майда. Цунна гонахьарча цIенош тIа да К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина, БКП ЦК Политбюро членийн, КПСС ЦК Политбюро членийн портреташ. Флагштокаш тIа я Болгаре Халкъа Республикен Советски Союзен пачхьалкхений байракхаш. Нийсача мугIарех латт Болгарски халкъа арме тIемахой.

Г. Димитрова Мавзолея трибуна тIа хьалтIаьовл БКП ЦК Хьалхара секретарь, НРБ Пачхьалкхен совета Председатель Т. Живков, БКП ЦК Политбюро член НРБ Министрий Совета Председатель С. Тодоров, БКП ЦК Политбюро членаш, кхыбола Болгаре партийни а пачхьалкхен а деятелаш, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. В. Подгорный керте а волаш советски партийно-пачхьалкхен делегаце членаш. Майдан тIа гулбеннараша дIаьхдаь тIоараш тохарца тIаэц уж.

Трибунаш тIа ба цIей дездеча яьхкача вежарашха долча мехкашкарча делегацей членаш, балха хьалхле лелаераш, революционни болама ветеранаш, культура деятелаш, дукха общественноста викалаш, дипломатически корпуса членаш, кхыча мехкашкара журналисташ.

ТIема парад дIайолаяллехьа къамаьл ду БКП ЦК Политбюро членалла кандидата, НРБ халкъа оборона министра, эскара инарала Д. Джурова. ДIадахача 30 шера Болгаре Халкъа Республика исторически карагIдаьннараш, аьлар цо, хила йиш йолаш дацар сийлахь-йоккхача Советски Союзацара вежарашха дола доттагIали вIаши цхьана леладу гIулакхаши хиннадецаре, цунгара камаьрша, цIенача дег тIара новкъостал хиннадецаре. Оаха лакха мах бу цу доттагIала, доккха баркал оал Советски наха, КПСС Центральни Комитета, Советски пачхьалкхенна, Леонид Ильич Брежневна шийна, цар тхоаех болча тешамаи вежарашха йолча уйлайи, хIаьта иштта цар тхоашта даьчен хIанз дечен Iалаьмате доккхача новкъостала. Вай керттера декхар да, белгалдаькккхар министра, — Болгари Советски Союзаца гаргаяхари массе а оагIорахьара вIаши цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладари, вай мехкашта юкъера бувзамаш дIахо чIоагIделга, кIоаргделга, шерделга.

Социалистически революце 30 шу даьннача дийнахьа вай мехко белгалдоаха доккхий толамаш а дунен социализма мехкашца вIаши цхьана айхха доттагIлен гIулакхаш леладарах хьахинна да.

Джурова белгалдаькккхар, КПСС XXIV съезда тIанийца машара Программа халкъа Болгаре цхьаккха къамаьл доваш хьаллоацаш хилари из вахаре чакхъяккхара хьинаре гIоделгеи.

ТIема парад хьаелл Г. С. Раковске цIерагIча тIема академе дешаш бараша. Торжественни мугIарех тIехбовл тIема училищай курсанташ, десантникаш, халкъа эскарий тайп-тайпарча доакъой тIемахой. ТIаккха майдан тIа йоал тIема техника — бронетранспортераш, танкаш, ракетни установкаш, артиллери. Болгарски халкъа эскаро гойтар Варшавски договора юкъедоагIача мехкий эскарашца цхьана мугIарашка социалистически содружества пачхьалкхений тIакховда йиш йоаца доазонаш лораде ше кийча хилар.

Майдан тIарча трибунашта хьалхашка гIолла цхьаннена тIехьа шоллагIдар долаш тIехдувл халкъа Болгаре историцара дийна сурташ — цIей дездеча дакъа лоацараша театра хьисапе гойт Сийлахь-боккхача Октябра, 1944 шера 9-ча сентябре хиннача восстанен фашизмах Болгари мукъаяккхаран. НРБ машаре дегIайоалаяра хетаяь композицеш.

ЦIей колоннашка майдан тIа гIолла тIехбаьлар итташ эзараш болгарски столица къахьегамхой. Демонстранташ чIоагтIа кхайкар «КПСС—БКП!», «Даим доттагIал!», «Даим советски вежарашца цхьана!», яхаш.

Софие хиннача цIей дездаро цIаькха а тешавеш гойтар Болгаре Халкъа Республика къахьегамхой шоай Коммунистически парте хьалхленца социализм хьалъеча новкъа тешаме дIахо баха, Советски Союзацара даим а дохаргдоаца доттагIал бIарга еа санна лораде, социалистически содружества мехкашца, еррига прогрессивни адамленца цхьана дунентIарча машара тIехьа кIаьд ца луш къувса шоаш кийча хилар.

МОНГОЛЬСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА. Улан-Баторе постаменте латт советски танк — тIема вошален советско-монгольски дохаргдоацача доттагIален тешал. Из чурт а хинна дIаэтта танк — МНР къахьегамхоша гул а даь, 1943-ча шера советски бIухошта дIаденнача ахчах вIашагIъеллача «Революционни Монголи» яхача колонна 53 тIема машинех цаI я. Москвагара Берлине кхаччалца чакхбаьннача дуккхача бIухошта тийннай Советски Союзен МНР-ен орденаш. Соединене 16 танкиста Советски Союза Турпала цIи еннай, хIаьта царех кхаьнне из цIи шозза яьккхай.

Н. АКИМОВА сурт. ТАСС фотохроника.

НЕФТЯНКА ЦIЕНА ХИЛА ДЕЗА

Шолж цIендара, цун санитарни хьал тоадара дешаш хадданза теркам беш леладу Грозне а республике а. Цудухьа шерагара шерага цIенлуш доагIа из вай республика дуккхача юрташка да доагIа, город Грозне юккъе гIолла чакхдоала хий. Бакъда Шолж бокъонца цIенлургдац, нагахьа санна цунах дIакхеташ дола хиш цIена ца хуле, царца цхьана города доазончу цунах дIакхеташ дола Нефтянка яха хий а долаш.

Нефтянка долалу Старопромысловски районе, хIаьта цунах дIакхеташ мел дола хиш нах бахача моттигашкара а предприятешкара а бIехал яхьаш доагIа. Старопромысловски районерча автотранспортни предприятешкара Нефтянкачу кхоач мехкдаьтта продукташ, фенол, бензол, тайп-тайпара органически веществаш, бIеха хIамаш. Иштта бIехдеча цу хичу хIанз хьаIайна зене веществаш уж хилийта мегаргйолча боарамал дукхагIа я.

Цул совгIа дуккхача автотранспортни боахамаша машинаш юлаш Iоуха хий, бIеха мехкдаьтта продукташ а дIаеттайолийт Нефтянках, цул тIехьагIа Шолжах а.

«Грознефть» объединене Старогрозненски АТК хьалъяь машинаш юла моттиг я. НормагIа 200 машин йила йиш йолаш я из, бакъда, цига гIолла 500 совгIа машин чакхйоал. Бакъда бIеха хий дIалахийта лаьрххIа моттиг яц, хIаьта цу гIулакха башха сагота бац АТК директор И. Т. Голованови, керттера инженер В. Е. Трубицини, автоколонна начальник В. М. Шерстобитови. Цудухьа хIара денна 500—550 кубометр бIеха хий цу предприятера Нефтянкачу а кхаьче тIаккха Шолжах дIакхет. ХIаьта хичура са доаллача хIамашта из мел зене да дувца а мича эш. Иштта бIеха хий Нефтянках дIадеттадалийтар бахьан долаш АТК директора 50 сом, автоколонна начальника 25 сом гIуд техад.

Автопарка территори бIеха лелаяр, хий цIена хилийтара йоаккхо ца яр бахьан долаш республикански санэпидстанце бехктокхаме эзаб № 1572 йолча автоколонна кулгалхой а. Цу гIулакхо уйла яйта мег царга а кхыча предприятей кулгалхошка а.

Нефтянка дIакхетача денз Петропавловски яхача юрта кхаччалца йолча участке къаьстта чIоагIа бIеха да Шолж. Чкъаьрашта чIоагIа зе доал цунах. Из бахьан долаш тийркачу хулаш дола осетр, севрюга, сазан яха дикача породах дола чкъаьрий Шолжачу нийслац.

Нефтянка цIена хилийтар еррига общественноста юкъера гIулакх да, цунга хьежжа массане а йоаккхо е еза цун.

Л. ТОЛСТОКОРЕНКО,
Запкаспрыбвода Грозненски инспекце инспектор.

ДЕША ТIЕХХЬА—ГУЛАКХ

РОСТОВСКИ КОМБАЙНЕРАШТА КЪАХЬЕГАМЕ КАРАГIДАЬННА ДОККХА ХIАМА

Укх шера ялаташ чуэца доладеннача юххье берригача мехка дIахезар комбайнер Н. В. Бочкарев керте латтача Ростовски областерча «Московский» совхоза ялаташ чуэцаш хиннача звеной коллективана къахьегаме карагIдаьннача тIехдаьнна доккхача хIамах бола хоам.

Партен правительстван бе мабоаггIара мах баьб механизаторашта карагIдаьннача цу турпалеча гIулакхна: звеной коллектив дег тIара даькъала ювцаш моаршал дахьийтар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева. комбайнера Н. В. Бочкаревна Социалистически Къахьегама Турпала цIи елар, доккхий паччахьалкхен совгIаташ делар звеной берригача членашта.

Леонид Ильича дас санна дег тIара баькхача ловцон Даьхен доккхача совгIатон делаш ураоттадаь болча звеной членаша лаьрхIар шоаш яьккхача рекордах балха тIа хIара деннара норма е, цар декхар тIанийцар — укх шера ялаташ чуэцача «Колос» яхачa йиъ комбайнаца, чуэцар тIехника а долаш, 100 эзар центнерал кIезигагIа доацаш ялат арда, е сезонни норма диазза хIана яц аьнна кхоачашъе.

Сентибрь бетта юххье ялаташ чуэцача турпалаша шоаш декхар сийленца кхоачашдар дувцаш звеной коллективо КПСС Центральни Комитете рапорт дайтар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъост Леонид Ильич Брежнева цIерагIа:

«ГIад а даха доаж бу оаха Хьога, тIанийца хиннa декхар оахош кхоачашдарах—ка бола ялаташ, ялата бобови культураш, борд аьрда 100 эзар центнер совгIа, е юкъера лаьрхIача хIара комбайнана 25 эзар центнер ялат аьрда хиларах. Цхьабакъда цу рубежах а кхоачам бергбац звенос.

КарагIдаьннар дIачIоагI а деш, юха шера хургболча хьувкъама чIоагIа лард йоллаш ба тха совхоза къахьегамхой, 1975-ча, пятилетка тIеххьарча шера хIара гектара тIара 200 пунт ялат гулдар духьа яхь лелаю цар, тIехдика доакъар дукхагIа кийчден общественни хьайбашка 1974 — 1975 шерий Iа тIехдика даккхийтен лаьрхIад.

Кхы а дикагIа, балха овсарле кхы а лакхагIа йолаш къахьегаргда оахен балха тIарча тха новкъосташен вай мехка экономически низ дIахо чIоагIбар духьа.

Советски халкъен вай дукха езача Даьхени ираза духьа, дерригача дунен тIарча машара духьа чIоагIгIа унахцIена волаш, дуккхача шерашка беркате къахьегаш вахалва Хьо, Леонид Ильич.

Ялаташ чуэцача звеной коллективо тIадиллaрагIа.

Н. Бочкарев, Н. Афоничев, В. Киселев, Н. Новиков.

ЦАР ЛОРАЯЬЙ ДАЬХЕ

НАЗРАНЕ ХИННАЧА ГРАЖДАНСКИИ СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ДАЙ-МЕХКЕИ ТIЕМАЙ ВЕТЕРАНИЙ СХОДЕРА

Самардийнахьа цIейна санна хоза кийчъенней дукха нах гулбеннен яр къона город Назрань. Укхаза вIашагIкхийттабар Наьсарен, МагIалбика, Сунженски районашка а лоалахарча вежарашка йолча Къилбаседа-ХIирий АССР Пригородни районе баха а граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемашта юкъе даькъа лоацаш хинна ветеранаш.

10 сахьат даьча культура районни ЦIен йоккха зал хьалъюз гулбеннача наха. Хоза яздаь хьалтеха доахк: «Сийле хийла граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемай ветераний!», «Шо лорадеш а дIа па хецаш а хиннад эггара дезагIдола хIама— вай Даьхе!» яха лозунгаш.

Граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемай ветеранех, тахапара вай иразе вахар бахьан шоай са ца кходелы моастагIашта духьал этта цар даьча турпала гIулакхех массехк дош а аьнна, ветераний сход хьайиллар Наьсарен районни Совета исполкома председатела Ф. У. Тамаева.

Граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемай ветеранаша мехка чурча контрреволюценеи интервенташтеи духьал, немецки фашисташта духьал даьча тIемаех, ветеранаша хIанз къахьегамхошта партен советски халкъен революционни, тIема, къахьегама традицешца кхетам луш беча балхах доклад йир КПСС Наьсарен райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова.

Цо къаьстта белгалдаьккхар советски наьха халкъий доттагIал революце хьалхарча деношка, граждански тIем тIа чIоагIденна хьадоагIаш хилар.

1918 шера С. Орджоникидзе хьалхе а лелаеш городе Владикавказе (хIанзарча Орджоникидзе) Терски областа халкъий IV съезд болх беш йолча хана город дIаяккха полковникаша Соколовен Беликовен кулгал а деш кIайча казакий контрреволюционни бандаш чухьийхача, города революционни низашта нов. къостал де оарцагIбаьлар гIалгIай къахьегамхой, аьлар докладчика. Царна хьалхе делайора гIалгIай революционераша Саутиев Мусас, Албогочиев Ювсапа, Орцханов Хизара. Цига кхаьчар грозненски ЦIеча Эскара М. К. Левандовске команда еш йола отряд а. Шийтта дийнахьа чIоагIгIа тIом баь городера аракхайсар мятежникаш. КIайча бандашта духьал баьча цу къизача тIема юкъе дакъа лоацаш хилар тайп-тайпарча къамех бола нах: эрсий, гIалгIай, хIирий, гуржий, кхыбараш.

Иштта хилар Деникина эскар тIаденача хана а, аьлар дIахо С. М. Бекова, ТIой-Юрти Долакха-Юрти кхкха

моастагIчун эскаро тIом болабича, цу тIема юкъе гIалгIай къахьегамхошта уллув дIа а этта, майра тIом бир цIеча командирий Владикавказски школа курсанташа, Грознера яхкхача болхлой отрядаша, черсий къахьегамхоша, кхычар.

Цу хана денз хьадоагIа, аьлар докладчика, вай къамашта юкъера дохаргдоаца доттагIал. Из чIоагIдеча керте лаьттаб В. И. Ленина соратникаш С. К. Орджоникидзе, С. М. Киров, хIаьта иштта гIорбаьнна бола революционераш эрсий Анисимов Николай, Гикало Николай, Дьяков Александр, нохчо Шерипов Асланбек, гIалгIа Ахриев ГIапур, черсе Калмыков Бетал, хIире Зарахохов Хьажимурад, кхыбараш а.

Граждански тIемо бохабаь мехка халкъа боахам юхаметтаоттабеш, дешар ца хар дIадоаккхаш, юрта боахама коллективизаци еш, халкъа боахаме индустриализаци еш — массанахьа а вежарашха вIаши новкъостал даьд советски халкъаша. Эрсашха, украинашха, гуржашха, кхыча къамех бола тайп-тайпара специалисташ хилар цу ерригача этапашка Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта новкъостал деш.

Кхы а чIоагIделар советски халкъий доттагIал вай мохк дIабаккха, советски нах лоал оттабе лерхIаш гитлеровски фашисташа тIом баьча шерашка, аьлар по дIахо. Цхьан нанас баь вежарий санна, цхьан дIа а этта, денал долаш лийтар цу тIем тIа тайптайпарча къамех бола советски бIухой.

ГIорваьнна вовзаш ва Советски Союза Турпал Нурадилов Ханпаша. Шийн Нохч-ГIалгIайче санна дега еза хеташ моастагIчох лораяьй цо ше мел ийсвенна советски лаьттан чIегилг, вай Даьхе бахьан гитлеровцех майра латаш Сталинградски тIем тIа ший са Iо а диллад. Иштта майра латаш вай мохк бахьан байнаб БоковгIар ши воша — цаI Кареле, вож Ленинграде.

Иштта цIераш яха йиш я вай Нохч-ГIалгIайче фашистех лораеш шоай са Iодиллача эрсий, украинций, гуржий, азербайджанций, кхыча дуккхача бIухой а.

Зале багIа къонахчал долаш гитлеровски гIаьрахошта духьал тIом баь новкъостий Цороев Iаддал, Татаринцев Александр, Мальсагов Тухан, Пущина Мария, кхыбараш а.

Цар тIом баьб вай мохк моастагIчоа кара ца бахийта, вай нахак лаьш ца байта, вай тахане сийрда а ираз долаш а хилийта. ТIема ветеранаша доккха дакъа лоац хIанз а коммунизм хьалъеча гIулакха юкъе. Цар хьинаре къахьег производстве, боккха патриотически хьехам лу хьатIакхувча тIехьенна. Масала, Мальсагов Тухан Назрановски нефтебаза директор ва. Цо боккха болх бу Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа дакъа лоацаш хинна нах кагирхошта дIабовзийташ, уж санна шоай Даьхе дукха езаш хургболаш кагирхошта кхетам луш.

Хьинаре къовсам лоаттабу цар халкъий доттагIал чIоагIдара тIехь, вай заман хийра дола гIулакхаш: общественна пайдана болх ца бар, кхел, урдув, йиIигаш дешара хьаяхар, мехкарий удабар, пхьа лехар, дIаяхача замах юхедиса кхыдола во гIулакхаш дIададахара тIехьа.

Советски халкъий доттагIал чIоагIдарах, хьатIакхувча тIехьенна советски патриотизман социалистически интернационализман уйлаца кхетам баларах сходе къамаьлаш дир Къилбаседа-ХIирий Пригородни районера венача граждански тIема ветерана У. К. Алагова, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема ветеранаша Т. Мальсагова, I. Цороева, М. Пущинас, А. Татаринцева, И. Мезгиева, Б. Ахильгова, С. Халухаева, В. Г. Ступника.

Комсомольцийн кагирхойн цIерагIа ветеранашка моаршал хоатташ дош аьлар Назранерча трикотажни фабрика красильни цеха начальника комсомольца И. Мухаева.

Назранерча пионераша салют луш торжественно моаршал хьаттар ветеранашка. Цар гулбеннарашта йийшар Чапаевна, Щорса, Х. Нурадиловна хетаяь стихотворенеш.

Районни военни комиссара декхараш кхоачашдеш волча нов. Сухорукова фашистски Германел котдаьнна 25 шу дизара значокаш елар ветеранашта Мальсаговна, Манкиевна, Осмиевна, Балаевна.

ХIаьта хьатIакхувча тIехьенна дика патриотически интернациональни кхетам баларах республикански военкомата Сийлен грамоташ елар ветеранашта Х. Албогачиевна, Т. Мальсаговна, I. Цороевна, А. Имагожевна, А. Протецкона, М. Гадаборщевна.

Сходе гулбеннараша тIанийцар хьатIакхувча тIехьенна дикагIа патриотически интернациональни кхетам балара беррига ветеранаш тIахьехаш даь кхайкарал.

Сходе гулбеннача наха доккха концерт оттадир Наьсарен, МагIалбика районий, Къилбаседа-ХIирий АССР Пригородни района художественни самодеятельноста коллективаша.

А. САГОВ.
Ю. ЮСУПОВ.

СУРТА ТIА: Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема тIа Наьсарена венначa летчика Юдина дегIача памятнике зерате баха граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемай ветеранаш.

В. ДЗИСЯКА сурт.

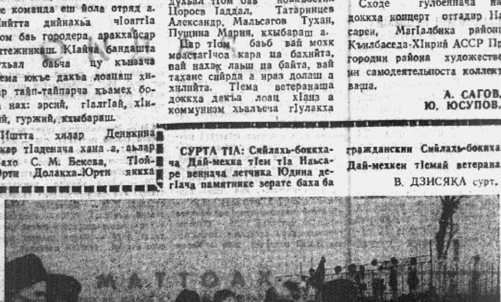

ВЫСТАВКА ДИПЛОМАШ—ДИКАГIЧАРНА

СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставка Кертерча комитето 1973 шера юртбоахама производство дегIайоалаеча эггара лакхагIа хьоккхамаш дарашта, 1974 шера СССР ВДНХ дакъа лаца чIоагI а яь, совгIаташ деннад:

сийлахьа дипломаш — Днепропетровски, Донецки, Житомирски, Закарпатски, Крымски, Черниговски. Кокчетавски, Андижански, Намангански, Сурхандарьински, Ташкентски, Фергански областаштеи Каракалпакски АССР-аи.

I степена дипломаш — Краснодарски крайна, Мордовски АССР-а, Костромской, Куйбышевски, Московски, Ростовски, Саратовски, Ворошиловградски, Запорожски, Киевски, Харьковски, Херсонски, Черкасски, Гродненски, Могилевски, Кашкадарьински, Самаркандски, Сырдарьински, Хорезмски, Алма-Атински, Нарынски, Ошски областашта;

II степена дипломаш — Ставропольски крайна, Черсий-Балкхарой АССР-а, Къилбаседа-ХIирий АССР-а, Нохч-ГIалгIай АССР-а, Брянски, Вологодски, Калужски, Пензенски, Тульски, Ульяновски, Кировоградски, Николаевски, Одесски, Полтавски, Ровенски областашта.

Юртбоахама производстве хьалхалаттача 40 эзар гаргга саго дошо, дото, бронзови медалаши премеши эц.

(ТАСС).

ГРОЗНЕ ХИННА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Селхан КПСС Нохч-ГIалгIай обкома заседаней зале хилар аргIанара пресс-конференци. Цига гулбеннабар республикански газетий, телевидене студе а радио а болхлой, районни газетий редактораш.

Журналисташта хьалхашка къамаьл даьча Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела С. Н. Кожуховс юртбоахама тайп-тайпарча доакъошка хIана деча балхий обзор а еш, цо жоп делар журналисташа тайннача хьажкIаши дуген чуэпарца дувзаденна даьча дуккхача хаттарашта.

Сихен ца дойташи беррига ялат чуэцара тIехьа партийни организацеша организаторски политически беча балхах дийцар парте обкома партийно-организационни балха отдела заведующе заместитела В. И. Дмитриенкос.

Конференци чакхйоалаш газеташта, телевиденена, радиона хьалхашка латта аргIанара декхараш, царца КПСС ЦК баь «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржарен царна кхетам баларен балха» хьакъехьара соцам кхоачашбара де дезараш а долаш, белгалдоахаш къамаьл дир парте обкома пропаганда агитацен отдела заведующе заместитела А. А. Мякиева.

СОВГIАТАШ ДIАДЕННАД

Грозненски районерча «Загорский» яхача совхозе лаьрхIа вIашагIъеллача Саламов Висита Шамхан керте латтача лаьтта оахарий звенос чIоагIгIа могадеш хьаллаьцар «Волго-Дон» яхача волгоградски совхоза механизатораша гурахьа ялат дIаде лаьтта кийчдеш техникагIа маьогга дукхагIа пайда эцаргба аьнна дIадоладаь гIулакх.

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева волгоградерча ахархошка дайтача письмона жоп а луш тIадоагIача шера чуэцаргйолча культурашта лаьрхIа лаьтта кийчдела дикагIйолча агротехнически ханашка чакхдаккха социалистически декхар тIанийцалар Ш. В. Саламова звенопарча механизатораша. Шоаш тIанийца декхар толамца кхоачашдаьд. ХIара дийнахьара балха норма 2—3-зза тIеххоачашйора цар.

Гурахьа юв культураш дIае дикагIйолча агротехнически ханашка лаьтта кийчдарах 1974 шера 5 сентябре «Загорский» совхоза дикагIйолча механизаторашта Сийлен грамоташ елар Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо.

7 сентябре «Загорский» совхоза болхлой собрани хилар. Собране дакъа лоацаш вар Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Г. В. Склокин. Даьхача толамашца дег тIара даькъал а бувцаш дикагIйолча трактористашта Ш. В. Саламовна, А. М. Матаевна, Р. Ф. Малагаевна, М. Ю. Мадагаовна, Э. Н. Темеркаевна Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ елар цо. Грамоташ еннараш даьхача толамашца, деннача совгIаташца даькъала бувцаш Ш. В. Саламова звенопарча кхыча механизаторашта КПСС Грозненски райкома, райисполкома Сийлен грамоташ яларах бола соцам Iобийшар КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Сухорукова.

Гурахьа юв культураш дикен лоацдача агротехнически ханен дIае, ийслагIча пятилеткa укх диълагIча, къоастамбеча шера де деза кхыдола юртбоахама балхаш толамца чакхдаха социалистически декхар тIанийцар «Загорский» совхоза механизатораша, специалисташа.

Нн. С. М. Мадаевнеи В. М. Раздобудькоиеи Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Машиннаькъа транспорте дукхача шерашка даккха хIама доацаш болх барах а балха тIа доккхий производственни толамаш дахарах а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Мадаев Салих Мадаевича — Ленина орден лелаеча Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грознерча станце вагонни депо слесара;

Раздобудько Василий Михайловича — Ленина орден лелаеча Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Гудермесерча станце локомотивни депо тепловоза машиниста.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**
г. Грозный, 1974 шера, 3 сентябрь.

Нов. А. С. Цыганковна Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашка беркате болх барах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, ваьча дийнахьа денз шовзткъе итт шу дизарца дувзаденна Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. Цыганков Александр Степановича — РСФСР автомобильни транспорта министерства «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно-экспериментальни заводе директора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**
г. Грозный, 1974 шера, 3 сентябрь.

КАРЕЛЕ ЛИТЕРАТУРА ДЕНОШ—НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧУХЬ

КПСС ОБКОМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

9-ча сентябре КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме хилар А. Н. Тимонен керте вола Карелерча йоазонхой делегаци. Из тIанийцар КПСС обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

Вежарашха йолча Нохч-ГIалгIайчен вахарах дукха хаттараш тийлар Карелерча доттагIаша. С. С. Апряткина хьаьшашта дийцар республика къахьегамхоша ийслагIа пятилетка кхоачашъеш даьхача толамех, барттайнача советски халкъий дезале Нохч-ГIалгIайчен экономика, культура дегIаяхарах, лоаман мехка сийлахьча революционни истоpex.

Гаьнарча шоай республиках цун къахьегамхой толамех, шоай творчески планех дийцар хьаьшаша.

С. С. Апряткина Карелерча хьаьшашца къамаьл деча дакъа лоацаш бар КПСС обкома секретарь М. О. Бузуртанов, обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи П. И. Латышев, Нохч-ГIалгIай йоазонхой Союза правлене председатель Р. С. Ахматова, кхыбола бехктокхаме болхлой.

* * *

Цул тIехьагIа Нохч-ГIалгIайчен керттерча майдан тIа В. И. Ленина памятника юхе зизаш дехкар Каралерча доттагIаша.

СУРТА ТIА: В. И. Ленина памятника юхе зизаш дохкаш ба Карелера йоазонхой.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Р. Такала

АЙСБЕРГ

Вахаро баьб, сиха доацаш.
Сиха-м хила тарлу нах.
Скульпторо мо тувсаш,
оачаш,
ВIашагIбеллаб шелалах.
Фу пхьар хиннав ховш
дац сона, —
Уж дукха а дагзух, —
Цу боккхача шала гонахь
Хьувзаш, кхесташ,
хьийкха мух.
Къахьийгад цо, соцаш
боацаш,
Ди е бийса-аьнна доацаш.
Лаккха айбаь накха болаш,
Тоссабенна, даьккха са,
Къегаш сийна бос а болаш,
Юххер накъа баьнnaб ша.
Альбатросаш, цIогIарч
детташ,
Яьхке ша тIа Iохувшар.
Цхьа матросаш санна геттар
ДIан-хьан ухаш яр.
Айсберг курра айбаь корта,
Шийн бухь билла бодаш бар,
Из мо цхьаькха укх дунен
тIа
Болаш бале тамаш яр.
...Бийса латтар кIоарга яха,
Дохк дохача хана,
Седкъий даьлар гуча цIаьхха,
Сувса баьлар океан.
Дехка юкъер бIалгIа санна
Гучадаьннар кема дар.
Доккха дар из, сийрда
даьнна
Доагаш, къегаш кораш дар.
Цу айсберга, шийх бIубенна,
Нийсса духьал додар из.
Гаьнна хозар наьха белам,
Даггар локхаш хозар джаз.
Дуне а хет цкъаза готта.
Адмаш дацар хIаман согта.
Айсберг чхар мо латтар
хи чу,
Нахха чхар мо багIар дIа.
Из мичара баьвар гуча,
Мичар бена эттар хьа?
Кема доагIар, доагIар сиха,
Ерриг лампаш хьалсеге,
ТIаккха цуйна къовса дага
Дехар, дехар айсберга.
Наха хIама дагадацар,
Наха цхьаькха хIама хацар.
«Тишлу газет, иштта ханна
Бицлу бала, йов хало.
Айсберг хIаьта хIанз а
цхьанкх.
Лелаш хургба хьалха ю.
Цунца къувсаш хургьа зама,
Зама санна из ю хет.
Хьожаш хила, капитанаш,
Альбатросаш цIогIа детт!

Эрсий меттала кьинкар
Саид ЧАХКИЕВ.

Хьаьший—лоаман районе

10-ча сентябре дуккха нах бар Ножай-Юрта доазув къасттача. Укхаза ба колхозникаш, интеллигенце викалаш, пионераш, района кулгалхой. Дуккхабарий бе доахк зизаш. Сийрда малх а хьежаш хоза денад ди. Гаьннара хьахоз пандара йиш, халхараш деш ба кагирхой. Карелера баькхача хьаьшашта — писателашта духьал баьхкаб района къахьегамхой. Делкъа ха хулаш латташ Ножай-Юртовски, Дагестански АССР-а Новолакски районий доазонаш къастача кхоач гаьнарча Карелера хьаьший. Царца ба писателаш А. Тимонен, У. Рухапен, А. Титов, И. Костин, Р. Такала, КПСС Карельски обкома культура отдела заведующи А. Штыков. Карельски писателашца цхьана укхаза кхоач Нохч-ГIалгIай АССР-а писателий Союза правлене председатель Р. Ахматова, писателаш Ш. Арсанукаев, М. Сулаев.

Хьаьшашта тухаца-сискалца накъабаьхкар ножайюртхой. ГIозбаьнна ба фусамдаьй, белар да гоннахьа хозаш, хьаьший кулгаш а лувцаш моаршал хетт района къахьегамхоша.

Ножай-Юрта кхаьчача хьаьшашка моаршал хоатташ ше даьча къамаьлаца КПСС райкома хьалхарча секретара В. А. Янгульбаева аьлар:

— Ерригача Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой а санна ножайюртахой даггара раьза ба вошал долча Кареле йоазонхоца вIашагIкхета торо хиларах. Коммунистически парте советски адамашта еннача тIехьаленех эггара лоархIамерчарех цаI я вай мехкарча къахьегамхошта юкъера цIаккха дохаргдоаца доттагIал, вошал. Ховлда шоана, тха хьамсара хьаьший, тха дегаши наIраши массанахьа а дийлла гульбаевен Батаеваси хьаьшашта дувц района экономика а культура а дегIаярах, района къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех а, уж кхоачашдара цар лоаттабеча къовсамах а.

ДIакъел тIехьа Мескетерча Шерипова Асланбека цIерагIча колхозе кхоач Карелера хьаьший. Укхаза гулбенна ба бIаьш колхозникаш. Тхьамка кхедерхоша митинг дIайолалуш моаршал хоатт хьаьшашка. Хьалхе лелаерий звеньевайе Султагиреева Зарбата дувц хьаьшашта шоай звенос социалистически яхье даьхача къахьегама толамех а дIахо йодача хана хьалхашка латташ долча декхарех а. Колхозникашта хьаьший бовзийташ цар творчествах лаьца къамаьл ду поэтессас Ахматова Раисас. Карельски писателаша шоай поэтически а прозаически а произведенеш йовзийтар колхозникашта. Митинг чакхйоалаш фусамдаьшта баркал оалаш къамаьл дир писатела Анти Тимонена.

Йоккха литературни сайре дIайихьар цу дийнахьа Мескетерча юкъерча школе. Укхаза гулбеннабар дешархой, хьехархой коллектив, колхозникаш. Пионераша зизаш лу хьаьшашта. Райсовета исполкома председатела А. С. Батаевас гулбеннарашта дIабовзийт хьаьший, дешархой, хьехархой, берригача юртхой цIерагIа царга моаршал хоатт. Иштта хьаьшашка моаршал хоатташ къамаьл дир Мескетерча юкъерча школа директора писатела Айдамирова Абуаара.

Гулбеннарашта шоай керда произведенеш йийшар А. Тимонена, А. Титова, Э. Тимонена, Р. Такала, И. Костина. Шоаш нохчий меттала яьха цар произведенеш йийшар Ш. Арсанукаева, М. Сулаева. ЧIоагIгIа тIоараш а детташ накъабаьхар гулбеннараша Карелера хьаьший.

Хьаьшашца цхьана Ножай-Юртовски районе вена вар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи П. И. Латышев.

А. АБУБАКАРОВ.

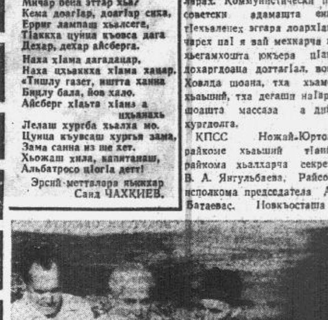

СУРТА ТIА: Карелерча хьаьшашка укх шерара Асланбек Шерипова цIерагIча колхоза тхьамка гойташ ва тхьамка кхедеча бригада бригадир Ленина орден лелаеш вола С. Мурдушев.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Греци: ХУВЦАМИЙ НАЬКЪА ТӀА

ВӀалла дукха ха а яьннац реакционни военщина Греце политически — авансцена тӀара дӀаяханза ца йоалаш дӀаяхача дийнахьа денз. К. Караманлис керте латтача граждански правительства хӀанзле дуккха лоархӀаме мероприятеш чакхъяьхай чура политически хьал лертӀадаккхаран хунто ворхӀ шера доал дарах тӀаэтта халонаш дӀаяхаран. 1968 шерара реакционни конституци дӀадаьккхад, паччахьалкхен аппарат эргаяккха а эскара лакхера состав Ӏаьржача полковникаштеи инаралаштеи тӀехьарчарех Ӏоцӏенье а йолаяьн. Афине политически гӀулаккхаштта лийца боахкараш та амнисти кхайкаяьй, профсоюзний гӀулакхашта доазув увттадеш хинна законаш дӀадаьхад. Чурча гӀулакхий министерства хьакхайкадаьд, ше парламентски хоржамашта «технически кийчо» е, цу даькъе харжархой спискаш оттаен хоржамий участкаш вӀашагӀйоххен йолаенна хилар. Афине юккъе ягӀа, укх тӀехьарча ворхӀ шера грекаша «хьалха хинна парламент» оалаш хинна лакха здани кастата юха дийлургхиларга догдаха мегаргдолаш да гӀулакх.

Парламенте дергдола массане юкъара хоржамаш 1964 шера денз эггара хьалхара хургда. «Шпигель» яхача гамбургски журнала ше интервью луш Греце кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра Г. Мавроса хьакхайкадаьчох, «цариз юкъедакъа лоацийтаргда цӀенкашта мел болча кандидаташка, цу даькъе коммунисташка а». Паччахьалкхен аппаратерен эскаререн хунтана тӀехьарчарех хоадамболлаш мукъа а йолаш, правительства хьакхайкадаьд Ӏаьржача полковникаштеи инаралаштеи тӀехьалаттараш хоржамий урнашта юхебутарг ца хилар.

Греце массане юкъара хоржамаш дергхиларах хинна хоам демократизаци яра тӀабербзабаь керлача правительства лаьца никъ дегӀабоалабаран чӀоагӀбаран дола тешал санна тӀаийцар дунен общественносто. ДукхагӀбола грекаш цхьатара уйла йолаш ба: шийна ерригa къаман проблемаш къоастаюлургъя яхаш хьакхайкадеш хиннача реакционни военщина политика цхьаккха хӀама ца дулуш йисай. Финансай министра Пезмазоглус белгал даьккхар, «тӀема режим тӀалатташ даьхача шерашка Греце паччахьалкхен декхар 1967 шера март бетта хиннача 31,5 миллиард драхмагара укх шера июль 91 миллиард драхмага кхоачаш дукхагӀа хинна хилар. Кхыча мехкий кредиторашта Греце дала деза декхар диазза дукхагӀа хиннад» Юха ца къовлалуш инфляци лакхъяларах драхмах «инфляце чемпион» яха баьннаб. ДукхагӀа хиннаб хьабе болх боаца нах, къаьстта а гӀишлонхошта юкъе. Геттара кӀезигбенниб мехка уха туристаш (укх шера хьалхарча пхе бетта — 70 процент). ТӀемахой коррупцеи йоккхийча махинацешеи. Пезмазоглус белгалдаьккхачох, «воча хьал тӀа» оттаяй Греце экономика.

НАТО-на болча тоама промышленноста «военизаци» яро бахача наьха хӀара сага сих лоархӀаш «оборонага» дӀаухийтача ахчанга диллача Европе хьалхарчарех цхьан моттиген къаман дохода дакъага диллача тӀехьарчарех цхьан моттиген оттаяй Греци. Грецески халкъа доккха зе хилар Ӏаьржача инаралаша йолаяь кипрски авантюра бахьан долаш, НАТО тӀема организацен юкъера Греци дьаяккха аьнна кердача правительства яь решени шерра хьалдоацаш къоабалъеш хилар цувах къаман хьашташа маяккхара йола политика чакхъяккхарга бодача наькъагӀа бакхка гӀа лаьрхӀача грецески общественноста гӀоарашка.

Экономически хьал чӀоагӀдергдолча гӀулакхех цаӀ а лаьрхӀ афински Ӏаьдалаша могадаьд инфляционни тенденцешта тӀахьожан оттабелгеи валюта цхьатаррарча боарам тӀа оттаелгеи. Экономика цӀенхашттача хьал тӀа яле а, кердача кабинето эггара кӀезигагӀча алапе боарам лакхбанза баргбоацаш а чуӀе цӀенош хьалдара субсидеш хьожае езаш а лаьрхӀад.

ХӀанз Греце хулаш латта хувцамаш — мехкарча патриотически низаьа демократи, машар, социальни прогресс оцхьан долаш дукхача шерашка лерраргӀен хьалхашка латта декхар кхоачашдара тӀаберзабаьн лоаттабеьча къовсамах хьахиннар. Массаза а цу къовсама хьалха лаьттай, хӀанз а латт Греце турпал Коммунистически парти. КПГ хьадда, къоастамболаш йола программа хьакхайкайир КПГ ЦК хьалхарча секретара Х. Флоракиса Афине хиннача пресс-конференце. Греце коммунисташ, аьлар цо, хунта Ӏаьдала керте отталехьен из керте латташ яьккхача хапен тӀаийца дерригa антидемократически законаши политически партей гӀулакхаш дехкащ оттадаь доазуви дӀадаккхара тӀехьа ба, кепайоазон паргӀато бакъяь тӀаэцара, профсоюзашта йиэза демократизаци яра ,массанена а амнисти яккхара, вахара дерригача доакъошкара хунта Ӏоаткъам дӀабаккхара, хӀаьта, юххера а, бехке бараштa таӀазар дара тӀехьа ба.

Компарте дӀахойт, гӀулакх хьалхагӀа хиннaчу тӀа юха тӀадахара кхерам дӀабаккханза хилар, реакци нийсхал яккхара идея йитанза хилар. Коммунисташа къовсам лоаттабу мехкара демократически эргалонаш юхаяргйоацаш хулга ӀалашдаргӀa тӀехьа, дерригача аьрдехьарча, демократически, прогрессивни низий бӀарча цхьа фронт хьаяра тӀехьа. Демократизаци яра тӀаберзабаь никъ юха ца ластийтаран из лерраргӀа деӀакхувларан тӀехьалатта патриотически низаш кхотадара процесс хоадамболлаш чакхъювларах тийша хургда саготагӀа йола къаман проблемаш къоастаяра толам балга.

И. ПАНОВА.
(АПН).

Ольстер: ДӀАЛАЬЦА ЛАТТАШ ДАЬККХА ПХИ ШУ

Фронт латта моттиг дагайохийт Белфаста, Дерре, Къилбаседа Ирланде дуккхача кхыча гораташа. ХӀара са мел биййнача хӀала латтац аьнна латт кач ядаш автоматаш а йолаш бола английски салтий. КӀарцхал дола аьикасаьрг теха, гӀум чуйола галеш дахкаь, грузовикаш оттаяь дӀакъайллай улицаш. Юхе гӀолла тӀехбувлача наха чухьеж салтийи полицейскеши, кхалнаьха тӀормигашка, берий колясканка чухьеж. Саг чуи ареи варгвоацаш кхыча районех дӀакъоастаяьй католически кварталаш. Цӏаккха а са ца хоаккхийташ чуьеж католикий цӀеношка. Демократически бокъонаштеи паргӀатонаштеи тӀехьара бӀаьш къовсамхой набахтенашкеи концентрационни лагерашкеи Ӏазап озаш боахк.

Ишта да Къилбаседа Ирландера бирса бакъдари цига английски оккупационни эскаро даьккхача пхе шера хьахинна гӀайгӀане хӀамаши. 1969 шера 14 августа Къилбаседа Ирланде столица Белфасте бахача наьха дуккхалга диллича шоллагӀйола город Дерриш дӀалаьцар английски салташа. Цу хана денз 1972 шера 30 январе маьршача демонстраце дакъа лоацаш хиннарех 13 саг ве а вуш, 17 сага човнаш а еш «цӀий Ӏодаха Дерре кӀиранди», 1973 шера февраль бетта юххье Белфасте бахача нахах 12 саг ве а вуш, 22 сага човнаш а еш хинна «цӀий Ӏодаха Белфаста кӀиранди» санна йола ӀалаьматетӀайгӀане событеш хиннай Олстере. Ӏалаьмате дукха низаш даьд цхьатарра нийсхо йолеи граждански бокъонаш бахьан долаш яьча демонстрацешка дакъа лаьцараштa. Цу шерашка юкъедаьккхад демонстрацеш ехаш дола «общественни порядок лораяра» закон, суд а следстви а йоацаш нах набахта бехка бокъо луш дола «къаьсттача полномочей хьакъехьара закон». Хийцца болх бе йолаенная «къаьстта трибуналаш». Оккупаци яьча укх пхе шера эзар совгӀа ирландец вийнав.

Английски оккупантий тӀъама кӀал шоай гӀулакхаш сихдаь дӀадоладаьд «Ольстера паргӀатонна тӀехьара къовсамхой» «Олстера оборона ассоциаци» яхараш санна йолча протестантски эспремистий Ӏалаьмате дукхача организацеша. Протестантех болча бахача наьха «хьашташ лорадара» хьакъехьара лозунгаш хьалха а тувсаш цар леладу бандитски гӀулакхаш гуччахьа халкъа духьалара маӀан долаш низаш тӀалоаттадеши наха бокъо ца луши йола режим Къилбаседа Ирланде лоаттаяра тӀадерзадаьи да.

Герзаш хаьи а дадаш лела протестантски группировкаш английски Ӏаьдалаша мукъайнтарои Ольстере английски салтий шоай хьаштдар а деш леларои чӀоагӀа бохам боах Ирландски республика прогрессивни общественноста. Цо дӀадех Ольстере бокъо йоацаш леладу гӀулакхаш соцаделга, английски салтий сов чехка цӀабугалга, антидемократически законаш юхалоахилга, бокъоний хьенехьа. Биль тӀаэцилра, дино лелаю дискриминаци массе оагӀорахьара дӀайоаккхилга. Цу хьалашка мара къоастадулургдац къилбаседаирландски дош, машар оттабулаpгбац Ирланде цу даькъа тӀа.

П. КРЕЙНЕВ,
ТАСС корреспондент.
Дублин.

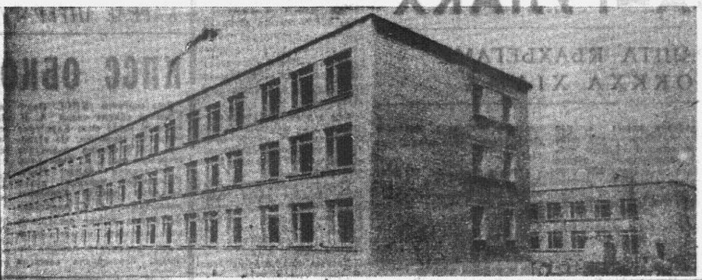

КЕРДА «Волга» хилча мичхаь вахаъва дог доагӀа. Шоашта ма хой шоана, вахарца-варца мара гаргало ца хулга. Нагахьа хьалха гаргара нах болча ца вахарах, мугӀа хиннавац е ха яцар аларца со бехказа вала йиш йоаш хиннавале, хӀанз из цхьаьнне гарга а дутаргдац. Мишта дут из, зурма санна кийчча са цӀена «Волга» йолга массанена а дӀахайна даьлна. Ма моттаьаш из машина сона атта нийсъеннай. Дуккха шераш да аз тхоай совхозе механизатореллa болх бу, вешта «Волга» эца сона дагадена-м цхьа-ши шу мара дацар. Дагадохар пайда бий, ший аргӀах мара машина йохкаш ца хилча. ТӀаккха аргӀах из эца атта доацилга оаш кхетадергда тха совхозера берригаш хӀана бац аьнна машинаш эца гӀертилга шоашта хайча. Тамаш а яц, торо хилча машина хӀана эцац.

Са-м дага а доацаш хилар из эцилга. Районе хьалхе лелаеча механизаторий совещани чакхъяьлча юртбоахама управлене начальника эггара хьалхарчарца са цӀи яьккхар балха шу дика чакхдаккхарах аргӀах йоацаш «Волга» эца бокъо еннарашца.

— Аз даькъал ву хьо, Асхьаб, — са кулг лаьцар управлене начальника машин эца наряд ше сога хьалуш. — ТӀайоагӀача хана а балха иштта аьттув балба хьа.

ХӀанз кхетадой оаш со гуча водаш ца хилча гаргара нах раьза хӀана хилац?

Цу дийнахьа цхьаккха хӀама дацар со сай уццӀаьшка вахара духьала. Массехк ди мукъа дар, хӀата сов раьза хинна тӀеххьара кхала гучаьнна сесаг яр.

— Хье цӀавоагӀаш нани йоалаелахь, — дийхар сога сесаго со машина чуховш, — Цхьа кӀира доаккхийтаргдар аз цунга салоӀаш. ЦӀагӀа вийй бераша салаӀийтац цунга.

Наха фу хет сона хац, бакъда, са уст-нана хьамсара я. Мишта хилац из, цӀаккха кхерза котамаш, чӀаьпилгаш эшац сона из йолча вахача. ТӀаккха мишта хилацар со сесага дехар кхоачашде раьза.

— Цар бартагӀа ца йоалаяйте бартаза а из йоалаянзе Ӏергвац со, — дош делар аз сесага. — Саррахьа хьай наьнаца цхьана хургья-кх хьо.

Юрта йистеда бодача боккхача новкъа ваьлча, ко дӀахийцача а машин ше-шегӀа яха тарлуш нийсбеннеи шаьреи бар никъ. Ах-сахьат далалехь сай уццӀаьшка хург ма вий, аьнна дага а деха дега гӀадилг даьлча санна хоза сийтар сона. Духьала эттар со вена хоза хеташ гонахьа бовргбола уствежарий а цар истий а, несарашка сихагӀа котамаш луьеца яхаш дехьа чура кхайкаргйола сай уст-нана а. Са-сайца велавелар со. Бакъда... Дерригнех виц вир со цу хьанна лестаеш бӀеггӀинга кий бе а йоаллаш наькъа тӀа латтача воккхача саго.

Машина сецача эггара хьалха воккха саг човхаве дагадехар сона. Бежан а мичад хьо, цачунга кӀезига ладувгӀар аз. Бакъда воккха саг бага мотор латташ санна лувш вар. Цо дувцачох дерригнех ца кхете а юкъ-юкъера цун дешаш лувцар аз. «Мехкаш тӀаьда...!», «Кад текъабар...!» — цу тайпара дешаш дар воккхача сагагара хьахозаш хиннараш.

Иттех километр мара йисацар тхо долхача дӀакхача, Сатабе сона мӀишка Ӏеттача. Ца кхеташ дӀахьежар со цунгахь.

САТАБЕ МЕКХАШ

ДУВЦАР

У. АБАДИЕВ

ала лаьрхӀар аз цунга, машина духьала саца йиш йоацилга ца кхетаде.

НиӀ хьайийллача сона вайзар тхоай юртахо Сатаби. Сатаби цхьаккха тӀехье а йоацаш воккха саг вар. Цудухьа дарий а хац е из мерздалар дарий а хац, дукхагӀйолча хана менна хулар из. Цудухьа дукха кӀовецар из юртахоша, кхы сага цо даь цхьаккха во хӀама доце а. Аз хӀанз а тамаш янзар цох малера къаж сайна хьакхийтача.

— Сатаби, хьо ва из?! — из вовзале айса цунга ала мел лаьрхӀачох вицвелар со.

— Со-м со вар. Бакъда хьо дала ше нийсвир-кх сона. Сахьат да-кх со укхаза машина ца соцаш латта.

— Дала нийсваьвале а, се нийсвеннавале а со ва-кх ер, — аьлар аз Сатабега. — Мича водеш ва хьо? — хаьттар аз цунга.

— Хьо мича водаш ва? — хаттар дир цо.

Аз дӀааьлар. Сатаби валакъежар.

— Аз ма яхий хьо сона дала ше нийсваь, — наькъа тӀара дошо тума корадича санна гӀозваьнна вар Сатаби. — Цига водаш ва-кх со а.

Дагахь раьза хилар со Сатаби кхычахь дӀа-хьа вига ца везаш. ХӀанз се воддача юрта Сатаби Ӏо а ваьккха дӀавахача, цунна а наха а хьалхашка со бехказа воалар.

— Ӏохал сона юххе, — аьлар аз Сатабега цун къамаьла юкъе а эккхаш. — Хабар новкъа дувцаргда вай.

Механизатора болх аз бу дуккха шераш дале а, шоферал кӀезига даьд аз. Цудухьа наькъах лоралуш Сатабе дувцачунга кӀезига ладувгӀар аз. Бакъда воккха саг бага мотор латташ санна лувш вар. Цо дувцачох дерригнех ца кхете а юкъ-юкъера цун дешаш лувцар аз.

— КӀеззига совца-м деза вай, — аьлар цо тхоьга ладувгӀаш дуккха нах болаш санна согахь бӀа-са а яь.

— Фуд цига? — кхетанзар со цох.

— Ай, ши мекх тӀоада ца деш тӀех мишта довргда ер саннача моттига, — наькъ йистте ягӀача буфетагахь пӀелг дӀахьекхар цо.

Со кхетанзар цо дувцачох.

— Мишта тӀоададу уж? — хаьттар аз.

Юха а сога бӀа-са а яь велавелар Сатаби.

— Машина дӀа а оттайийя соца хьаволле хьо. — Аз укх сахьате гойтаргда хьона.

Цо яххар а даь Ӏатта тӀехьа Ӏаса санна Сатабена тӀеххьа дӀавахар со.

— Ши пела кӀайдар а, — ши пӀелг хьал а бахийта буфете латтачунга йистхилар Сатаби, — дикагӀчарех цхьа нарс а ялахь.

Ши пела къаракъи цхьа нарси хьа а ийца юстара латтача истола хьалххашка, Ӏохайра Сатаби.

— Ӏохал! — аьлар цо сога ше яхар данза со варгвоацаш санна.

— Са мала йиш яц, машина лалла езаш ма вий со.

— Ӏоха!

— Аз маргдац, — дӀавийрзар со.

— Со лалва хьа, Ӏохалахь, — дийхар Сатабе.

Иштта чӀоагӀа цо дийхача тоам а ца хеташ Ӏохайра со.

— Цкъа де а даьд цкъа лерг а да, — пела айдир Сатабе. — Хьаэца из пела, цунах хьона хинна хьовзам аз сай Ӏан тӀа хьаэцаргба хьона.

— Мала йиш яц, — аьлар аз, — ворда яц аз лехкаш яр.

КӀирвенна бӀарахьожар сона Сатаби.

— Хьо иштта юхь йоацаш хургва меттадацар сона, — бехк баьккхар цо сох. — Хьа даьна ваьча сага эхь да воккхача сага юхь ца еш хилар. Аз тӀо баа аьлча Ӏа тӀо а буаргба мотташ вар со-м.

Тахан сох кхетанза валар-кх хьо, дагадехар сона.

— Сатаби, — йистхилар со цунга. — Ӏа сох бехк ма баккха, вай шаккхе лоравелга мара хӀама дац со из малара духьала хилар. Хьайна ма хой хьона, машина лоаллаш хилча мала ца мегилга.

ВӀаьхха сона бӀарахьежар Сатаби. Ший бе доалла пела Ӏоттадир цо.

— Ӏа ца моле аз а маргдацкх ер, — юххера а йистхилар Сатаби. — Сона тоам бе ловш вац-кх хьо.

— Со лалва хьа из дӀамарг деце, — ше Ӏоттадаь хинна пела цӀаькха а хьа а ийца дийхар Сатабе.

Кхы де хӀама дацар. Цамолаш со сецача дегабуам бе кийчча вар Сатаби. Хьа а ийца цкъа къург мара ца беш пела чура къаракъ дӀамелар аз.

— Иштта хила веза ше хуле къонах, — аз къаракъ дӀаменна раьза хилар Сатаби. — Укх са мекхашта тӀа цхьаккха къаракъа тӀадам гой хьона? — хаьттар цо говра санна корта хьал а айбеш.

— Гу, — аьлар аз мекхех Ӏоулла массехк тӀадам бӀарга а байна.

— Цунах оал хьона из мекхаш тӀоададар, — кулг хьекха мекхех доахка тӀадамаш дӀадаьхар Сатабе. — ТӀехьагӀа ха а дика да хьона, — тӀатехар цо сона боккха пайда бургбола хӀама ше хьийхача санна.

Буфетера тхо арадаьлча автоинспектор латтар са машине юххе.

— Хьа шофера бокъонаш? — хаьттар цо лоацца. Аз сай бокъонаш дӀаелар.

— Мел меннад Ӏа?

— Цхьа пела, — долчча тайпара дӀааьлар аз.

— ТӀехьашка Ӏоха, — йистхилар инспектор, са шофера бокъонаш ший киса а йохкаш. — Хьо, воккха саг, хьай гӀувакха гӀо.

«Тамаш я-кх хьай наьнах тахан хьа бӀарг кхэте, — дагадехар сона сесага ший нана йоалае аьнна даь дехар инспектора машина йолаялийтача. — Сатабех ца воалаш аз менна къаракъа пела эттад хьонеи хьа наннеи юкъе».

Шофера бокъонаш дӀа а яьха цӀавайтар со автоинспектера.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТА Зимински районерча Ново-Летники яхача юртара «Емра» (цун маӀан да «Дачилг» яхилга) яха чувашски хор. Самодеятельни артисташ ба цигарча фермера хьайбаш леладераш, механизатораш, юртара гӀишлошъераш.

Хоре таханарча доакъашхой даь-дай, даь-даь-дай Чувашера хьабаьнна, шоашта вахара аьттув бола моттиг лаха, аьна, СибарегӀа а баьхка, Ока яхача хи йисте юрт Ӏойиллараш ба. Тахан ново-Летнике йоккхача Зимински совхоза центральни усадьба я.

Чувашски хора керте латт юртарча клуба директор Галина Федоровна Кочанова. Коллектив дуккхаза а дакъа лоацаш хиннай юртарча самодеятельностага хьожача. «Россия — са Даьхе» яхача дукха ха йоацаш самодеятельни артисташка областной хьажаре «Емра» яхача хоро хьалхарча степена диплом яьккхар.

Цар костюмаш хьаьй дуккхача хана денз цига баьхача наха еннача эскизехи суртехи. ТӀехьенгара тӀехьенга доалаш хьадоагӀа укхаза сибарегӀеи юрта, чуваший иллеши, халхараши.

СУРТ А ТӀА: чувашски хор сибарегӀеи Ока яхача хи йисте.

Э. БРЮХАНЕНКО сурт.

КЕРДА ХӀАМАШ

АЗЕ ӀАЬРЖА ХИЙ ДАР

Индерчеи Бангладешерчеи 45 миллион сага зулам даьннад муссонаша хьоадаь массехк кӀирагӀа ца соцаш Ӏалаьмате доккха Ӏаьржа хий дар бахьан долаш. Инде къулбехьарча йиъ штате цу Ӏалама низо 180 миллион рупе маьха зе даьд. Малхбузехьара Бенгали яхача штате Ӏаьржа денача хиво чулаьцай 210 квадратни миль, Ӏодаьккхаl 68 эзар цӀаи 300 эзар акра тӀа хӀадийна ялати. Уттар-Прадеш яхача штате хи кӀал я 9 эзар хӀана яц аьнна йола нах баха пункт.

ЧӀоагӀа Ӏаьржа хий денад Бирма къулбехьене а. Чубаха тхов-кӀийле йоацаш бисаб укхаза 120 эзар совгӀа нах. Хи кӀал яхай 400 юрти дӀадийнача ялатий эзараш гектараши. Ӏалаьмате доккха материальни зе даьд. Иштта геттара доккха материальни зе даьд Филиппинай эгара йоккхагӀйолча гӀайренна а — Лусона.

* * *

БИГГС БРАЗИЛЕ ВУС

1963 шера Глазго — Лондоне йодаш хинна экспресс йоахача хана 2,5 миллион стерлингий фунт совгӀа ахча хьоча дакъа лоацаш хиннеи цул тӀехьагӀа набахтара ведден Ренальд Биггс, лехаш дуккха ха яьккхачул тӀехьагӀа Скотланд Ярда Бразилера кораваьв. Биггс шоашка дӀалулга дӀадийхад английски Ӏаьдалаша, хӀана аьлча шийна сул яьча 30 шерах цо даьккхар дерригa а ши шу мара дац.

Зуламхой вӀаши дӀа-хьа тергба аьнна Бразиленеи Англенеи юкъе яь соглашени ца хиларах бразильски Ӏаьдалаша тигадац Биггс дӀавала. Бразильски законодательства иштта дийхкад бразильски берий дай бола кхыча мехкашкара нах мехкара дӀаухийтилга. Дукха ха йоацаш Рио-де-Жанейре воӀ ваьв Рональд Биггсана. Цу тайппара, Биггс английски правосудега дӀавахарах дола дош дехад.

* * *

«САМОЛЕТИЙ КАШМАШ»

Дага а доацаш колумбийски Андашка 1973 шера сентябре самолета катастрофа хиннача хача вийнача 11 сага декъий корадаьд. Цу самолетаца дӀахьош хинна дошув а корадаьд самолета гаргашта юкъера. Из хӀама гучадаьннад дукха ха йоацаш цу моттигашка 24 пассажир тӀа а волаш еха чуяха колумбийски авиалиней самолет лохаш лелача командана.

Уж ши катастрофа хиннача районах «самолетий кашмаш» вал Колумбе. Укх тӀеххьарча шерашка тайп-тайпарча 10 самолета катастрофаш хиннай цига.

(ТАСС).

«ТЕРЕК» ЭШАР

10-ча сентябре города Тольятте вӀашагӀкхийтта хилар моттигера «Торпедо» грозненски «Терекеи» футболистий командаш.

Счет 2:0 йолаш котбаьннаб фусамдаьй.

А. ОСИПОВ.

ГӀИШЛОНХОЙ СОВГӀАТ

— Дика совгӀат кийчдаьд тхона СМУ-4 гӀишлонхоша, — йоах школа директора Антонина Семеновна Аленевскаяс. Дешархоша дика дешаран салаӀаран дика хьалаш хургда школе вӀаштӀехьдаьха. ХӀанзлехьа библиотека лаьрхӀа дуккха художественни методически литература Ӏалашдаьд, лингофонни, физика, химе, биологе кабинеташта, къахьегама мастерскешта, радиоузла, спорт зала мел эша инвентарь а ийца яьннай. Школе пианино, ши телевизор, магнитофон я.

Укх деношка школа бокъонца кийчъяь, тоаяь даьнад тхо, — йоах СМУ-4 начальника Геннадий Михайловича Мовшовича.

Солтымурадов Хьасан керте волча бригада дукха къахьийгад школа хьалъеча: бӀаргхьоасташ я къыга панелаш, сийрда, сапаргӀата классаш. Шоай низ ца кхобеш къахьийгар цига къонача гӀишлонхоша. Къаьстта белгалбаха беза Хаджимурадова Аймани, Мальсагова Зухра, Датаева Зара, Скотник Николай.

Кхы кӀезигагӀа бехктокхаме яцар Иван Гавриловича Никишина бригада кийчъяь участок а — уж отделочни балхаш деш бар общешкольни блоке. Шоай балха лоархӀам кхета а беш къахьегаш бар Бабенко Юрий Дмитриевич, Дудникова Галина Васильевна, Усманова Тамара, иштта кхыбараш.

Школа хьалъеча гӀишлонхошта новкъостал деш хилар дешархойи хьехархойи. Нувхаш дӀайоахаш, иштта кхыдола подсобни балхаш деш бар уж.

Участка начальника хьахьокх гхога спортзал, столови, кинозал, дешара кабинеташ. Парташ, истолаш дӀанийсделл боахк дешархой, царца цхьана ба хьехархой.

Хьокхам телаш къахьег хьехархоша Галкина Нина Моисеевнас, Болотова Надежда Николаевнас, техничкас Савина Евдокия Ивановнас, завхоза Калиенко Василий Сергеевича, № 15 йолча школа шофера Хамхоев Бориса, иштта кхычар.

Керда дешара шу белгтала хургда дешархошта Кулбужев Тимура, Аветиков Колейна, Большакова Ирайна, Уваров Георгена, иштта дешара производственни бригадерча дуккхачарна — школа хьалъеча дакъа лаьцад цар.

Р. ЯНДИЕВА.

СУРТА ТӀА: Грозне керда хьалъяь № 14 йола юкъера школа.

И. ПЛИЕВА сурт.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 сентябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Ӏуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Нийба раш. денадараш». 10.00 — Сапиро. «Хьдданза», яха телевизионни спектакль, (3-гӀа дакъа). 10.55 — Босбола телевидени. Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт. 15.20 — Передачай программа. 15.25 — Босбола телевидени. «Вахар хьадаьнна моттиг», яха Ӏилманпопулярни фильм. 16.15 — Шахматни школа. Разрядникий класс. 16.45 — Спортах йола беседаш. 17.15 — Босбола телевидени. «Хьа вахарча книжка». 18.00 — Телевизорашка хьожачо хоат. тӀадехи, хьехамаш ду. 18.30 — Мехкарий Къоначa агрономий яхь. 19.30 — Босбола телевидени. «Илля-74». 20.10 — Сапиро. «Хадданза», яхача телевизионни спектакла премьера, (4-гӀа дакъа). 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Советски Союзера Болгаре Халкъа Республика культура денош дӀакъовлар. Концерт. Ийстедаьлча кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Самукъане ногаш». 18.30 — Документальни фильм. 18.40 — Нохч . ГӀалгӀайчу гӀолла. Информационни программа (эрсий, гӀалгӀай меттала). 19.00 — Хоамаш. реклама. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Ӏалама доттагӀий телевизионни клуб». Хьуна болхлой Пенга. 19.45 — Шовна. бераш. 19.55 — Кагирхошта йола программа (нохчий меттала).

13 сентябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Ӏуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Хьа вахарча книжка». 10.15 — Сапиро. «Хьдданза», яха телевизионни спектакль. (4-гӀа дакъа). 11.05 — «Поэзи». Туван, ваь 80 шу дизарга. 15.25 — Передачай программа. 15.30 — «Екатерина Твердохлеб», яха телевизионни документальни фильм. 15.50 — Къонал эфире я. Профессех йола къамаьл. Хьуна болхлочун Пенга хетаь передача. 16.20 — Вай Даьхен исторе очеркаш. 17.00 — Бераштa йола фильм. 17.30 — ДоттагӀий экран. Къилбасела - ХӀоний телевидене программа. 19.00 — Босбола телевидени. Телевизорашка хьожарий хаттарашта жоп лу СССР-а Ӏилмай академе члена-корреспондента Афанасьевс. 19.30 — Босбола телевидени. «Известия» газета приз яккхара хоккеях йола дуней халкъашта юкъера турнир. СССР-а сборни — Финлянде сборни. 21.45 — «Ха». Информационни программа. 21.15 — Босбола телевидени. Советско-венгерски пхьана йола программа. 23.15 — Кердадараш. — Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.00 — «Тхоца хьале, оаха санна хьале, тхол дикагӀа хьале». Ленинградски телевиденен Германски Демократически Республика телевиденен пхьана йола программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Гургал», яха театр. 18.30 — Литературни сайре. Карелен Нохч . ГӀалгӀайчен йоазонхой Грозненски дешархошца вӀашагӀкхетар. 19.10 — Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла. Информационни программа (эрсийи нохчийи меттала). 19.30 — Хоамаш. реклама. 19.35 — Киножурнал. 19.45 — Вай советски нах да. «Пригородный» совхоз. 20.10 — Шовна бераш. 20.20 — Ӏалам лораде (нохчий меттала).

РАДИО

12 сентябрь

6.30 — «Юртара вахар». ХьажкӀий кхай тӀа гӀолла яь дейд (гӀалгӀай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Знане хьаст ба книжка», яха беседа (гӀалгӀай меттала). 8.35 — Советски оперетта тӀара фрагменташ (эрсий меттала). 16.00 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала). 16.15 — «ХьажкӀаш чуэцача — коммунисташ», яха корреспонденции (гӀалгӀай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар», яха радиогазета (гӀалгӀай меттала). 16.50 — Парторганизацешкара отчеташи хоржамаши (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала). 16.15 — ДоттагӀий оазаш нах», яха радиожурнал (нохчий меттала).

13 сентябрь

6.30 — Экономически знане радиошкола (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Кареле ашараш (эрсий меттала). 16.00 — «Дуга кхашке коммунисташ», яха корреспонденции (нохчий меттала). 16.15 — ДоттагӀий оазаш (эрсий меттала). 16.30 — «Болхлой вахар», яха радиогазета (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллеи Грозней хувцалуш моркаш а йолаш, ди а къувкъаш догӀа а делхаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гӀолла 20—25, Грозне 22—24 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмен хувцалуш моркаш а йолаш, ха юкъе кхаьчача зана юкъ-юкъе лаьгӀо догӀа а делхаш, республика къилбаседехьа ди а къувкъаш бӀе-беча оагӀорахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсанна 11—16, деноша 22—27 градус йӀовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-41-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурни отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арахула шинна, кхо, пхи денна.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Револющe проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Револю ции 7/84.

Заказ № 8838.